

Domoznanski oddelek
65
ALUMINIJ
2006

658(497.4)(085.3)

6001915,12

KNJIŽNICA IVANA POTRČA PTUJ

COBISS

POTRČA

Aluminij

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

POŠTA SLOVENIJE

00.57

opis družbe Talum d.d., Kidričevo, december 2006, številka 12

2250 PTUJ

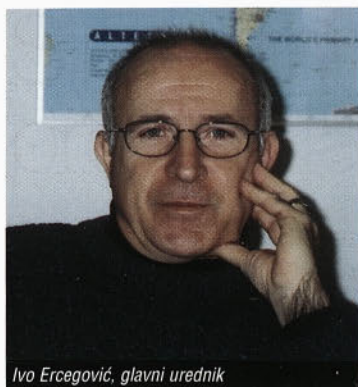

ŽELIMO VAM VESELE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

Časopis družbe Talum.
Naslov uredništva: Talum, d.d.
2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
Telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,
e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
Uredniški odbor: Ivo Ercegović, urednik, Danica Hrnič
in Lilijana Džirih, članici, Darko Ferlinc, član
Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak
Oblikovanje: Darko Ferlinc
Fotografije: Ivo Ercegović, Darko Ferlinc, Srdan Mohorič
Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
Tisk: Bezjak tisk, Maribor

- 4-14 Komentarij ob iztekajočem se letu
- 15-18 Intervju
- 19 Okolje
- 20-21 Obnova RTP postaje
- 22 Obisk Tubexa
- 23 Učiti za prakso in učiti se iz dobre prakse
- 24-25 Reportaža
- 26 Kolumna; Fotografija meseca
- 27 Kultura; Zahvale
- 28-29 Fotoreportaža
- 30 Upokojitve; Šport
- 31 Križanka

Ivo Ercegović, glavni urednik

Uvodnik

Srečno tudi z evri

NIKOLI VEČ NE BOMO
VPRAŠALI KOLEGA:
"A MAŠ JURJA ZA POSODIT?"

Že naslovnica tega Aluminija nas opozarja, da se leto 2006 končuje in tudi ta uvodnik bo nekoliko drugačen. V ta namen smo glavno besedo prepuščali članom uprave, vodjem delovnih enot in služb ter hčerinskih podjetij. "Sami šefi, kje so delavci?" boste spet rekli. A za določene stvari je treba prevzeti odgovornost in ta ne more mimo njih. Zapisane besede, posebej če so iskrene, nam veliko pomenijo, za kar se lahko zahvalimo tudi starim Summercem, ki so izumili pisavo. Brez njih bi imeli samo televizijo, spomenik človeške lenobe. Prispevke smo opremili s prelepimi motivi iz Taluma, za katere se je posebej potrudil Srdan Mohorič.

Ne bomo ponavljali že zapisanega, toda poleg rezultatov in števil nas zanima tudi pogled na ta naš svet aluminija. Svet, ki ni samo kovina, ampak je kompleksen sistem tehnike in ljudi. Aluminiju iz dneva v dan raste vrednost, vedno bolj postaja predmet raziskav za širšo uporabo. Pa ne samo to! Pred kratkim so umetniki v Ljubljani odigrali izjemno zanimivo gledališko predstavo s pomenljivim naslovom "Sonce na krilih metulja" avtorice Stanke Vauda s Ptuja. Poanta zgodbe je obred oživljanja kovinskih objektov in pri tem pripovedovanje zgodbe srca. Ta zgodba nas pouči, da hladno ne more brez toplega, temno ne brez svetlega, slabo brez dobrega, kovina ne brez zemlje in da ni napredka brez konflikta. Prikazali so tudi, da lahko v hladnem kovinskem svetu najdemo lepoto življenja le, če ljubimo, spoštu-

jemo, upoštevamo sebe, druge, vsa živa bitja in naravo.

Predstavo so igrali v kovinskih oblekah, v ambientu stare elektrarne, ki je sicer mrtva, pa vendar s svojo nesmrtno arhitekturo daje energijo umetnikom, da lahko združijo kovino in poezijo. Talumovci smo lahko veseli tega pristopa in lahko še bolj vzljubimo aluminij, čeprav je le del uporabljene kovine. Doslej smo namreč v glavnem doživljali odklonilen odnos umetniškega in ekološko usmerjenega okolja. Tudi naši avtorji prispevkov v decembrski številki Aluminija so s svojimi željami in načinom pisanja vnesli človeškost in se na svoj način pridružili temu trendu.

Predsednik uprave mag. Danilo Toplek nas je v svojih nagovorih ob tovarniškem prazniku opogumljal in tudi nasmejal. Naš nasmeš je bil še bolj širok, ko smo pozneje izvedeli, da bo tudi decembra podeljena dodatna plača. Osnove za njo se skrivajo predvsem v dobrem delu. "Letna realizacija se bo približala osemdesetim milijardam tolarjev. Po dodani vrednosti na zaposlenega, ki bo presegla 50.000 evrov, se uvrščamo med najboljša slovenska podjetja, saj je za mnoge ta številka še vedno le pobožna želja," je med drugim rekel predsednik.

S pohvalami in opozorili ne skopari tudi predsednik sindikata SKEI Milan Fajt, ki nam v obširnem pogovoru med drugim razkriva način dogovarjanja s

predsednikom uprave. Posebej je zanimiv razmišljanje o plačah, tisto s stimulacijo in tisto brez nje.

Lepih želja za leto 2007 bo še veliko. Marsikaj nas lahko doleti, nekaj pa je gotovo: nikoli več ne bomo govorili o "jurjih". Ne bomo več šli na bankomat dvigniti tri "jurje" ali pet "jurjev". Nikoli več ne bomo vprašali kolega: "A maš jurja za posoditi?" Razen če se bomo zmotili. Srečno tudi z evri!

Ivo Ercegović

Življenjski cikel aluminija – nikoli končana zgodba

Ne bo tako preprosto

Priznajmo si uspeh

Znano je, da je mogoče aluminij neskončnokrat pretaliti in na ta način ponovno pridobiti surovino, ki se v ničemer ne razlikuje od aluminija, pridobljenega iz rude. Zato se torej življenjski cikel aluminija v raznolikih izdelkih tudi po preteku njihove življenjske dobe ne konča.

In če se zazremo nekoliko nazaj, ugotovimo, da poraba aluminija v svetu še vedno strmo narašča, saj se je v preteklem letu povečala za 5,1 % glede na leto poprej. Evropa je največji svetovni porabnik aluminija. Letos ga bo porabila več kot 13 mio ton, od tega ga bo več kot 5 mio ton pridobljenega iz odpadnega aluminija. Ta količina je že dvakrat večja, kot znaša proizvodnja primarnega aluminija v Evropi. Če upoštevamo, da se bo po izteku življenjske dobe izdelkov velik del aluminija v njih ponovno uporabil, pomeni, da bo pretaljevanje odpadnega aluminija v naslednjih letih skokovito naraščalo.

To priložnost želimo izkoristiti tudi v Talumu, zato že snujemo nove projekte na področju pretaljevanja odpadnega aluminija. Uporabo odpadnega aluminija bomo povečali predvsem v programu livarskih zlitin, kjer bo delež že v naslednjem letu dosegel 50 %.

Pri proizvodnji drogov že danes tretjino surovine predstavlja odpadni aluminij, ki ga uvajamo tudi pri proizvodnji rondelic.

Izdelava ulitkov je področje, kjer se kot surovina za ulitke pretežno uporablja prav odpadni aluminij. Tudi zaradi tega bomo ta projekt še z večjo intenzivnostjo nadaljevali v naslednjem letu.

Vsi ti razvojni koraki bodo pomenili dodatno zaposlovanje, to pa bo omililo problem presežnih delavcev ob ustavitvi proizvodnje aluminija v elektrolizi B.

Dobri rezultati poslovanja v letošnjem letu kažejo, da delamo prave stvari in da razvoj Taluma poteka v pravi smeri. Ker se zavedamo, da delamo tudi na pravi način in da smo zato na trgu konkurenčni, lahko z optimizmom zremo v leto, ki je pred nami.

Srečno!

Bojan Žigman

2006, 2007. Številke. Številke nas spremljajo vsak dan. Potrebujemo jih zaradi ugotavljanja določenega stanja, pri analizah, primerjavah, napovedih. Pa naj gre za delovno ali privatno življenje. Potrebujemo jih tudi pri delu z ljudmi. Da vemo, kje smo. Da se lahko primerjamo. Da vidimo rezultate dela na tem področju. Da lahko planiramo pot vnaprej. Res je, številke so nujno potrebne. A ob tem mogoče včasih pozabljamo, da pa ljudje vseeno niso številke. Da je za vsako takšno "številko" posameznik, ki je enkrat, neprimerljiv in neponovljiv. Posameznik s samo njemu lastnim znanjem in izkušnjami.

Zakaj to pisanje? Ker nas v prihodnjem letu čaka za Talum nekaj neznanega in nenavadnega. Srečali se bomo s situacijo, ko bomo imeli zaradi zapiranja hale B v posameznih delovnih okoljih preveč sodelavcev, v drugih, npr. pri vlivanju ulitkov, pa bodo potrebe po sodelavcih za Talumove razmere precejšnje. Številke bi preprosto pokazale, da ne bo problema. Na enem mestu jih je petdeset preveč, na drugem jih petdeset potrebujemo. Samo prestaviti jih bo treba in zadeva je rešena. A v resnici vemo, da ne bo tako preprosto. In na to se moramo pripraviti čimprej, vsi skupaj.

Konec preteklega leta sem bila z napovedmi precej optimistična, a se je zaradi na žalost predvsem zunanjih vplivov obrnilo drugače. Tokrat želim biti realna. Ravno zaradi vsega, kar se skriva za posamezno "številko".

Srečno.

Brigita Ačimovič

Na konec leta 2006 nas narava noče opozarjati, še vedno se nadaljuje podaljšana jesen. Toda več opozoril je v zvezi z datumom 1. 1. 2007 zaradi uvedbe nove evropske valute. Ogromno ljudi v različnih ustanovah se ukvarja s prehodom na evro. Kot navadni prebivalci te države, ki bomo dobili nov denar, pa bomo imeli težave z besedama euro ali evro. Najbolj preprosto si lahko predstavljamo uporabo teh besed tako, da bomo na kreditnih zahtevkih v bankah napisali euro, ko se bomo pogovarjali ali pisali v družinskem krogu, pa bomo uporabljali evro. Toda pisanje ne bo največji problem. Večji problem bo, kako si denar zaslužiti.

Mi na srečo v naši tovarni to vemo in se zavedamo, da je denar samo v proizvodnji in uspešnosti vseh poslovnih procesov. Brez poslednega upoštevanja reda in pravil se hitro poruši uspešnost. Dolgoročna uspešnost pa je samo v celoti, posebej pri nas, kjer nas k temu sili kontinuirni proces.

Prav je, da v praznični številki pogledamo tudi nazaj, v čas, ki nam je v 365 dneh prinesel različne izzive, ki so se končali uspešno ali pa tudi s kakšno grenko izkušnjo. V celoti smo lahko z letom 2006 zadovoljni. Uresničili bomo vse proizvodne cilje, smo v novem investicijskem ciklusu, ki nam daje možnost za obstoj v prihodnosti. Dober ekonomski rezultat je splet vseh pozitivnih dejavnikov letošnjega leta, ugodnih prodajnih cen in našega uspešnega dela. Zato mislim, da bi lahko drug drugemu segli v roke in si čestitali za vloženo ustvarjalnost, ne glede na to, na katerem delovnem mestu kdo dela. Mislim, da si takšno priznanje zasluži vsak v Talumu in hčerinskih podjetjih.

Ceniti moramo delo sodelavcev, potem bodo naše delo cenili tudi oni. Pa tudi ne samo oni, ampak tudi tisti zunaj Taluma, ki spoznavajo, da je preživetje širše družbe v ustvarjanju nove vrednosti. Zato srečno in pogumno v leto 2007.

mag. Franc Visenjak

Sindrom cen in prodaja aluminija

V zgodovini aluminija se je cena nemalokrat spustila do 1.100,00 USD/t ali celo pod to mejo. Zadnje mesečno povprečje na borzi je zabeležilo tak nivo v I. kvartalu leta 1999. Te številke dobijo svoj pomen ob podatku, da je povprečna borzna cena v letošnjem letu kar za 707,00 USD/t ali 38 % nad lanskoletnim povprečjem. Nekatere razloge sem navajal že v prejšnjih člankih, a naj jih na kratko ponovim. Razkorak med ponudbo in povpraševanjem, kitajski "sindrom" in špekulativne transakcije so najvažnejši dejavniki sedanjega stanja cen. Navzlic vrtoglavi cenovnim skokom zagon novih kapacitet šele poteka in doslej še ni izničil presežkov povpraševanja. Z milijonskimi rastmi kitajske aluminijske industrije v zadnjih letih je ta država prevzela Severni Ameriki vodilno mesto v svetu. Namesto silne ponudbe primarnega aluminija na svetovnem trgu pa je Kitajska začela investirati v predelovalno industrijo. Domača potrošnja je z neverjetnimi 20 % stopnje rasti letno posrkala največji del lastne proizvodnje primarnega metala. Ob Kitajski so podobni vzorci v drugih azijskih gospodarstvih, če omenimo le Indijo z njeno ogromno populacijo. Končno so svetovne cene postale igra velikih investicijskih fondov, ki s papirnimi nakupi in prodajami vplivajo na dvige in padce cen v skladu z edinim motivom, to pa je profit. Na ta način vplivajo destruk-

tivno na razmerja med ponudbo in povpraševanjem, ki je bilo v preteklosti edina logična regulativa za spremembe cen in uravnoteženje ponudbe s povpraševanjem.

Zanimivo je, da se je potrošnja prilagodila takšni cenovni situaciji in se dokaj uspešno razvija tudi v Evropi, čeprav rasti še zdaleč ne dosegajo azijskih gospodarstev. Ugodna klima rahlega okrevanja gospodarstev Evropske unije je imela pozitivne učinke tudi za Talumovo prodajo, ki je praktično v celoti usmerjena na to področje. V sinergiji omenjenih učinkov lahko letošnje leto ocenimo kot prodajno zelo uspešno. Rečemo lahko, da smo v celoti zaposlili razpoložljive proizvodne zmogljivosti in tako zmanjšali fiksne stroške na enoto proizvoda.

Načrtovane količine prodaje smo presegli pri drogovihi za skoraj 9 % (ali za 5.188 t), pri livarskih zlitinah za 11 % (ali za 6.406 t), pri rondicah pa kar za 22 % (ali za 3.277 t). Čeprav ulitki niso bili v gospodarskem načrtu za letošnje leto, smo jih od marca do konca novembra izvozili za 296 t, in to v okviru obetavnega poslovnega sodelovanja z nemškim podjetjem Scheeff. Gre praktično za novo proizvodno skupino in v naslednjih letih pričakujemo – potem, ko je bil led enkrat prebit – še večje stopnje rasti prodaje. Navedeni podatki se nanašajo na 11-mesečno realizacijo, ki pa jo bo

decembrska prodaja lahko samo še potrdila.

Ko govorimo o cenovnih razmerjih, je treba ločiti ceno aluminija in dodatno vrednost proizvajalca, ki ima popularni naziv premije. Te se oblikujejo za vsak proizvod posebej in so višje za stopnjo dodane vrednosti oz. od mesta izdelka v proizvodni hierarhiji. Z različno časovno dinamiko smo v letošnjem letu povišali premije za vse omenjene proizvodne prodajne skupine, kar

"V smislu olimpijskega duha višje, hitreje, močnejše želim sodelavcem Taluma in vsakemu posebej, da bo leto 2007 še uspešnejše in še bolj osrečujoče leto od iztekajočega. Z vseh plati: karierno, materialno in duhovno."

pomeni, da bo tudi vrednostna realizacija temu primerna.

mag. Vinko Fištrovec

Spremembe in ljudje

"Spremembe, ki nas spremljajo na naši vsakdanji poti, so postale edina stalnica našega in prihodnjega časa. Ustrezne odgovore na spreminjajoče se okolje bodo našla le podjetja s prilagodljivo in vitko organizacijo, ki jim bo ob tem uspelo prilagoditi organizacijsko kulturo podjetja.

Doseganje uspehov podjetij ni več možno s pristopom kopiranja sorodnih poslovnih modelov. Potreben je celovit pristop k poslovanju, ki mora vsebovati veliko mero inovativnosti, iniciativnosti in prilagodljivosti, a vendar z upoštevanjem dobrih praks in ustreznih standardov.

Do veljave vedno bolj prihaja človeški kapital, torej kompetentni, usposobljeni in zavzeti sodelavci, med katerimi morata prevladovati spoštovanje in zaupanje. "People make or break success." Zavedati se moramo, da imata pri tem ključno vlogo izobraževanje in usposabljanje, ki ju morajo vzpodbujati vodstva podjetij.

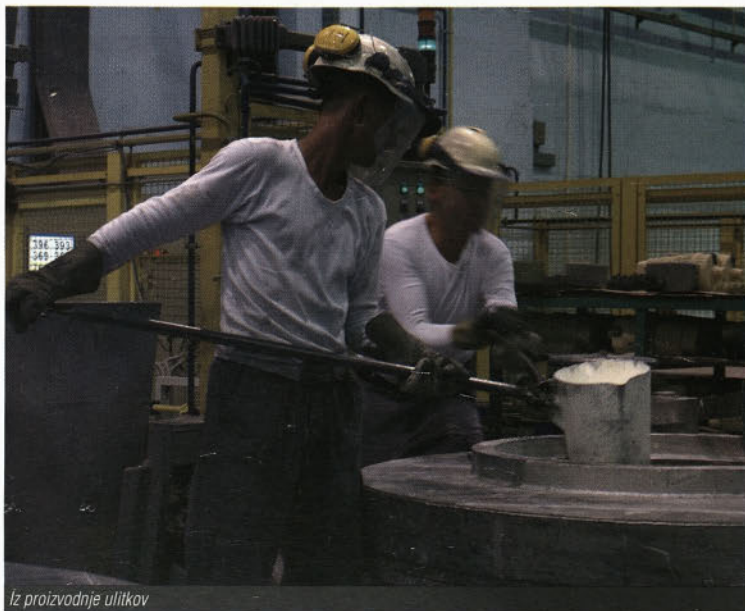
Informacijska tehnologija mora biti gonilo, vzvod oziroma orodje uprav za učinkovito vodenje in upravljanje pod-

jetij. Naloga informatike je, da govori jezik uprave, in ne obratno, iniciativa po sodelovanju in izboljšavah pa mora prihajati z obeh strani. Na strani vodstva je, da ponudi jasno, opredeljeno strategijo podjetja, ki je osnova za uspešno delovanje informatike."

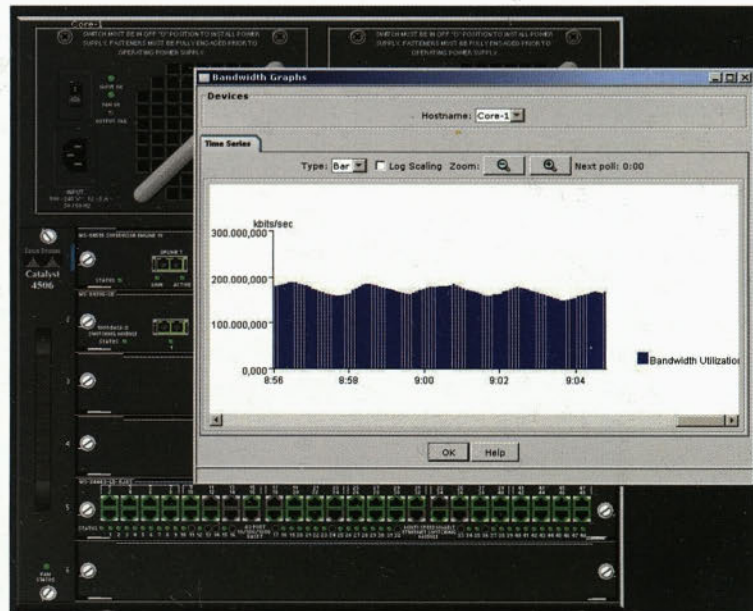
To so skupne ugotovitve slovenskih informatikov, ki se z majhnimi spremembami ponavljajo že kar nekaj let, vendar na žalost v veliki meri ostajajo ta sporočila v zaključenih krogih. Sprememb ne uresničujejo določene skupine, ampak je potrebno sodelovanje vseh. Usposobljeni in motivirani sodelavci, ki so našli svojo vlogo v podjetju in delujejo za uspešnost podjetja, so samo vzpodbujevalci razvojnih sprememb, uresničimo pa jih lahko le s skupnimi močmi.

Naj vam novo leto prinese nova upanja in pogum za udeležanje sprememb ter veliko uspehov!

Albert Korošec

Iz proizvodnje ulitkov

Stopničko više

Spoštovane sodelavke, sodelavci, naši upokojenci, poslovni partnerji in vsi drugi, ki ste kakor koli, danes ali boste v prihodnje, povezani s Talumom.

Ob koncu leta je običajno čas za analizo in obveščanje o dosežkih v iztekajočem se letu. Ugotavljam, da do sedaj ni bilo še nobeno leto tako

burno kot leto 2006, s toliko vzporednimi projekti (popravlilo TR 9, rekonstrukcija transformatorskih postaj Kotlarna in Anode, avtomatizacija dizelskih agregatov, sanacija hrupa transformatorjev za halo C, izgradnja nove transformatorske postaje Gnetne zlitine, obnova stavbe Energetike, izgradnja nadzornih sistemov transformatorskih postaj, sanacije toplotnih

podpostaj ...), izrednimi dogodki (kratki stiki v transformatorskih postajah), spremembami v načinu dela (ukinitve izmene v Kotlarni) in pripravami aktivnosti za prihodnost (avtomatizacija Vodarne, usposobitev pomožnega črpaljšča kot rezervnega vira tehnološke vode, razširitev ZHS z novimi bazeni in hladilnim stolpom za pripravo hladilnih voda, rekonstrukcije transformatorskih postaj Vodarna in Ulitki, izgradnja nadzornega sistema hale C, toplotnih podpostaj, kompresorjev in akumulatorskih baterij, analize tehnično-tehnološke in ekonomske upravičenosti virov odpadne toplote, izgradnja novega primarnega plinovoda, postavitve zbirke tehničnih dosežkov v zgodovini energetike ...).

Morda je zato leto minilo kot blisk, morda je zato ostala katera od planiranih aktivnosti neuresničena in morda smo zato tu in tam pozabili na profesionalne medsebojne odnose, sprostitev in zabavo. Ne glede na to pa smo lahko z dosežki izredno zadovoljni, saj smo z realiziranimi projekti popeljali funkcijo energetike v pod-

jetju na še višjo raven, kot je bila pred letom dni. In podobno nameravamo ravnati tudi v prihodnjem letu, saj imamo pripravljenih še več zahtevnih projektov, ki bodo vključevali slehernega konstruktivno delujočega člana naše enote ter seveda tudi sodelavce iz drugih delovnih okolij. Namen vsega tega je zagotavljanje največje možne razpoložljivosti energentov za porabnike in optimiranje izvajanja funkcije Energetike.

Ob skorajšnjem koncu poslovnega leta se zahvaljujem vsem vam, ki omogočate poslovanje in razvoj Energetike v Talumu, predvsem pa svojim sodelavcem, brez katerih kakovostnega, učinkovitega in v razvoj naravnega dela ne bi bilo.

Že danes se veselim jutrišnjih dni, ko bomo lahko ponovno skupaj stopili stopničko više.

Srečno!

Boštjan Korošec

Leto zmešnjav vendarle za nami

Za vse nas je dokaj razumljivo, da se ljudje v določenih situacijah vedno zmedeno, da pa se to lahko zgodi tudi vsemogočni materi naravi, pa je že malo preveč. Marca smo veselo kidali sneg, namesto da bi – kot je običajno – nabirali zvončke, avgusta smo namesto kopalk iz garderobe potegnili vetrovke, oktobra namesto vetrovk iskali kopalk, decembra pa nas je doletela še ena zgrešena investicija, tokrat v novo smučarsko opremo.

Zelo podobno se je letos dogajalo tudi v našem poslu. Precej zmedeno. Če je bila glinica na prostem trgu še marca več kot 600 USD za tono, je bila septembra komajda nekaj več kot 200 USD. Še v začetku leta je bil trg katod-

nih materialov uravnotežen, v drugi polovici leta pa se je pojavilo popolno pomanjkanje predvsem grafitiziranih materialov.

V elektrolizah nam bo letos kljub turbulentnemu letu uspelo doseči začrtane cilje. Dejstvo, da nam je uspelo podaljšati delovanje hale B še za eno leto, je zelo obetavno za ohranitev zdravega poslovnega razuma, ne oziraje se na zmedeno dogajanje v naravi in preostalih nadnaravnih sferah. Za to, da je cena aluminija že celo leto na zavidljivo visoki ravni, si ne moremo pripisovati prav nobenih zaslug. Ali nam je uspelo to ugodno okoliščino v kar največji meri izkoristiti za naš trenutni in prihodnji razvoj, pa je povsem druga zgodba.

V obeh elektrolizah dosegamo planirane količine primarnega aluminija. Tehnično-tehnološki rezultati elektroliz nedvoumno dokazujejo, da v tem okolju znamo narediti aluminij po svetovno primerljivih standardih. Ni odveč omeniti, da se v elektrolizi C še naprej porablja le okrog 13 kWh energije na kilogram proizvedenega aluminija, kar nas uvršča v sam vrh

svetovnih proizvajalcev primarnega aluminija.

Ključno za uspeh je spoznanje, da smo za (ne)uspešno doseganje zastavljenih ciljev in nalog odgovorni predvsem sami.

Zato vsem sodelavkam in sodelavcem želim veliko zdravja, sreče in uspeha pri nadaljnjem delu.

dr. Zlatko Čuš

Na področju stabilnosti kakovosti še nismo rekli zadnje besede

Količinsko bo proizvodnja v letošnjem letu podobna lanskoletni, kar pomeni približno 71.500 ton zelenih anod. Tehnološkega izmeta imamo 1,12 %, neskladnih proizvodov (zeleni in pečeni izmet) pa je 0,61 %. V obravnavanem obdobju v elektrolizah ni bilo zaznani negativnih dogodkov v povezavi z anodami. Lastnosti anod so v povprečju takšne, da omogočajo izvajanje elektroliznega procesa na visoki ravni, čeprav na področju stabilnosti kakovosti še nismo rekli zadnje besede. Število predčasno zamenjanih anod v elektrolizah je bilo minimalno. Večjih težav z dobavo surovin ni bilo, nekoliko smo zaostriili nadzor kakovosti petrol koka in katranske smole ob prevzemu, da bi se izognili negativnim vplivom surovin na kakovost anod (reaktivnostne lastnosti).

Naša prizadevanja so bila letos usmerjena v tehnološko optimiranje posameznih faz delovnega procesa in v celovito obvladovanje vzdrževanja naprav. Z ustanavljanjem manjših delovnih skupin za posamezne proizvodne linije izboljšujemo sodelovanje med vzdrževalci in operaterji, predvsem pa spreminjamo svoj način razmišljanja in ravnanja v praksi. Operaterji v proizvodnji izvajajo preglede naprav skladno z vnaprej pripravljenimi načrti (vizualna kontrola), medtem pa se delavci vzdrževanja osredotočajo na odpravo morebitnih odstopanj, ugotovljenih z vizualnimi kontrolami, in na zahtevnejše posege s področja preventivnega in korektivnega vzdrževanja. S takšno delitvijo dela smo dosegli številne pozitivne učinke, predvsem pa smo povečali učinkovitost dela vseh udeležencev v procesu.

Rezultati se odražajo tako na področju razpoložljivosti naših naprav kot na področju učinkovitosti naših proizvodnih linij. Letos smo veliko pozornosti posvečali zniževanju količine odpadkov predvsem s povečevanjem stopnje recikliranja. Prav tako smo napore vlagali v izboljšanje varnosti naprav in v odpravo področij povečanih tveganj za zdravje zaposlenih. Pomemben temelj teh izboljšav je bilo aktivno sodelovanje vseh sodelavcev pri opredeljevanju področij in podajanju konkretnih predlogov za izboljšanje stanja. Paradoksalno je, da se je kljub številnim izboljšavam število poškodb v delovni enoti glede na pretekla leta nekoliko povečalo.

Z zaprtjem elektrolize B konec naslednjega leta se bo v naši delovni enoti proizvodnja količinsko znižala za 28 %. Glede na nove in dodatne potrebe v nekaterih delovnih enotah (DE

Ulitki, DE Livarske zlitine, DE Rondelice) smo naš kadrovski sestav s prerazporejanjem delavcev v ta okolja številčno in strukturno že prilagodili novemu proizvodnemu konceptu in organizaciji dela. Številčni primanjkljaj v prehodnem obdobju nadomeščamo z najeto delovno silo, primanjkljaj znanja in izkušenj pa z večjim angažiranjem lastnega kadra. Cilji DE Anode v prihajajočem letu so povezani z izboljšanjem nadzora nad procesi, s povečanjem učinkovitosti našega dela in z obvladovanjem naraščajočih stroškov, ki jih bomo poskušali brzditi z umnim gospodarjenjem na področju rabe surovin, obravnave odpadkov in najemanja zunanjih storitev. Prilagoditev proizvodnega procesa proizvodnji samo enega tipa anod prav tako prinaša številne priložnosti za izboljšave.

Naše podjetje je po številnih merljivih kazalnikih – zaradi umnih odločitev, znanja, trdega dela, predanosti in pripravljenosti za spremembe vseh zaposlenih v podjetju – eno izmed najboljših v panogi. Verjamem, da se lahko Talum s takšnim pristopom in potencialom uspešno spoprime tudi z jutrišnjimi izzivi.

Vsem, ki ste s svojim prizadevnim delom prispevali svoj delež k dosežkom v iztekajočem se letu, se iskreno zahvaljujem. Pa še nasvet za prihajajoče leto 2007: *Ne skrbite za jutri, kajti jutrišnji dan bo imel svojo lastno skrb. Dnevu zadostuje njegova lastna teža. Na zdravje!*

Avgust Šibila

V novo leto z optimizmom

Pred nami je čas, ko se izteka še eno leto. V tem času običajno razmišljamo, kaj smo v tem letu naredili in kaj je tik pred koncem še treba posporiti. Realizacijo planiranih aktivnosti v letu 2006 bomo podrobneje predstavili v naslednji številki Aluminijskega lista, je pa prav izpostaviti nekatere pomembne elemente, ki so na kadrovskem področju zaznamovali leto 2006.

To je bila prav gotovo v začetku leta podana informacija o zaprtju hale B že v letošnjem letu. Začele so se aktivnosti za zapiranje te hale, ki pa so se upočasnile, ko smo bili obveščeni, da se bo rok za zapiranje podaljšal in premaknil v leto 2007. S tem smo pridobili čas pri iskanju ustreznih rešitev za delavce, katerih delo bo po zaprtju te hale postalo nepotrebno.

Uspešen začetek proizvodnje ulitkov je drugi mejnik v delovanju in razvojni usmeritvi Taluma, ki je zaz-

namoval leto 2006. V DE Ulitki smo proizvodnjo v marcu začeli s petimi sodelavci, -danes je v tej enoti zaposlenih 42 delavcev.

Povečane potrebe po kadrih, vezane na nove projekte in poslovne pogodbe, "zadrževanje prostih delovnih mest" za delavce, katerih delo bo

postalo nepotrebno, in stanje na trgu, kjer se ugotavlja veliko pomanjkanje kadrov, ki jih zaposluje tudi v Talumu, nas je po dolгих letih pripeljalo v položaj, ko se v Talumu soočamo z velikimi težavami pri zaposlovanju novih sodelavcev.

Kljub vsemu pričakujemo novo leto z optimizmom in verjamemo, da bomo uspešno izpolnjevali zadane naloge in reševali težave, ki so stalen spremljevalec vsakega dela.

Vsem sodelavcem in sodelavkam želimo v novem letu veliko zdravja, sreče, zasebnih in delovnih uspehov.

Darja Vodusek

Naj bo leto 2007 najlepše leto

Za leto 2006 smo zapisali, da je vsako novo leto neznanec, ki ga je lepo spoznati. Res je, leto je hitro minilo, bogatejši smo za veliko izkušenj in doživetij. Prav je, da pogledamo dosežke in cilje, ki smo si jih postavili. Uresničitev ciljev je tisto, kar šteje.

Velik delež v proizvodnih stroških Taluma so stroški vzdrževanja, in to v vrednosti dela, materiala in storitev. Podatki kažejo, da planiranih vrednosti za leto 2006 ne bomo presegli. Dosledno spremljanje nam omogoča, da lahko v primeru odstopanj sproti ukrepamo.

Za načrtovanje proizvodnje so zelo moteči zastoji. Cilj, da bi njihovo število znižali, je želja vzdrževalcev in operaterjev. Izstopajoče ponovljivosti še naprej krotimo s povečevanjem preventive ter odkrivanjem in odpravo napak v času nastajanja. Število nuj-

nih intervencij nam je uspelo v zadnjih treh letih prepoloviti.

V čem je bilo za Vzdrževanje leta 2006 neznanec?

V začetku leta smo se okrepili s področjem gradbenega vzdrževanja. Področje nam je poznano, organizacij-

ski del vključevanja v naš sistem pa še vedno traja.

Veliko smo se pripravljali na zaustavitev proizvodnje v hali B, pa nam ni žal, da ta hala še daje to belo kovino.

Začetek proizvodnje v Ulitkih je področje, na katerem smo vzdrževalci

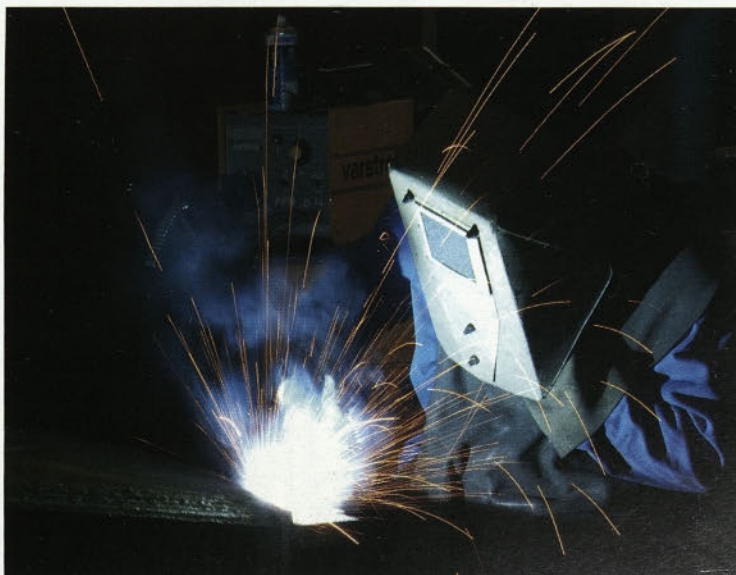
delali vse leto: naši nalogi sta bili priprava naprav in vzdrževanje.

Kar nekaj naprav je prešlo prvo proizvodno obdobje, potrebne so generalne obnove in posodobitve. Sem štejemo obnovo še preostalih dveh PTM-žerjavov v hali C, posodobitve naprav za litje drogrov in hlebčkov, prispevek k večji proizvodni zmogljivosti litja ozkega traku.

Zastavljene naloge smo zmogli opraviti kljub temu, da nas je zapustilo nekaj ključnih sodelavcev. Ob vključevanju novih proizvodnih zmogljivosti se nam močno pozna odhod vsakega sodelavca.

Želja za leto 2007 je, da bi se nadaljevalo zgledno sodelovanje vseh, ki so vpleteni v vzdrževalniški proces. V prihajajočem letu želim vsem, predvsem delavcem Taluma, zdravja, sreče in uspehov. Naj bo leto 2007 najlepše leto.

Stanko Horvat

Začetek proizvodnje zlitinskih rondic

Leto 2006 končujemo z rekordno proizvodnjo prek 19.000 ton rondelic, kar je 7 % nad planom in 9 % več kot leta 2005. Realizacijo ciljev in pomembnejših aktivnosti v letošnjem letu bom predstavil po posameznih proizvodnih operacijah.

Priprava taline in proizvodnja ozkega traku

Za proizvodnjo ozkega traku smo na peči R1 pretopili 2.150 ton sekundarnega aluminija, zato je cilj za letos izpolnjen. Izkoriščenost linije za neto proizvodnjo ozkega traku je letos presegla 90 %, kar v praksi glede na trenutno hitrost litja 7,5 m/min pomeni maksimalno zasedenost linije. Julija smo dokončali projekt avtomatske kontrole razpok, pri čemer označeni del traku med izsekovanjem izločimo v izmet. Septembra smo v sodelovanju s sodelavci iz DE Vzdrževanje za 15 % povečali največje hitrosti hladne valjarne, škarij in navijalcev in tako pridobili dodatne kapacitete (približno 250 ton ozkega traku mesečno). Najpomembnejši dogodek za proizvodnjo ozkega traku pa je začetek redne proizvodnje zlitine AlMn 0,3 v decembru, s čimer se

Talum pridružuje drugim večjim evropskim proizvajalcem zlitinskih rondic za doze.

Proizvodnja rondelic

V letošnjem letu smo pridobili še enega dobavitelja za olja za izsekovanje. Gre za dolgotrajen proces, saj se vsi pozitivni in negativni vplivi na kakovost odreza rondic in življenjsko dobo orodij pokažejo šele v daljšem času. Hkrati z uvajanjem novega dobavitelja za olja smo na področju izdelave orodij uvedli nekaj sprememb, ki se kažejo v manjši frekvenci popravila izsekovalnih orodij. Na izsekovalnih linijah smo dogradili sistem hlač za ločevanje označenega dela traku in ločevanje odpada od lukenj že med samim izsekovanjem. Največja letošnja investicija je robotizacija zlaganja žarilnih posod za 2., 3. in 4. štanco. Trenutno že poteka montaža robota za 4. štanco, robot za 2. in 3. štanco pa bo montiran januarja.

Pri reklamacijah beležimo pozitiven trend. Število reklamacij smo v primerjavi z letom 2005 razpolovili. Ne moremo pa se pohvaliti glede varnosti in zdravja pri delu, saj smo letos zabeležili pet poškodb.

Proizvodne rezultate naše DE v tem letu ocenjujem kot zelo dobre, zato se ob tej priložnosti zahvaljujem za vložen trud in prizadevanje vsem, ki sodelujete pri izdelavi rondelic. Zaposlenim v Talumu, še posebej sodelavcem v DE Rondelice, pa želim vesele praznike ter srečno in zdravo novo leto.

Pa še to. Po dveh "sušnih" letih se nogometaši DE Rondelice s prvenstva Taluma vračamo s pokalom. Tokrat za tretje mesto. Bravo naši!

Tomaž Godicelj

V vseh pogledih rekordno

Deset let je od tega, ko smo pog-nali linijo drogov in letos bomo ta jubilej "zaokrožili" z rekordno proiz-vodnjo 65.500 ton drogov, najnižjim kakovostnim izmetom in najmanjšim številom reklamacij, odkar smo leta 1996 začeli proizvajati drogeve.

Če je sama proizvodnja drogov utečena in poteka precej avtomatizira-no, pa je pretaljevanje odpadnega alu-minija še zmeraj "projekt", ki "pre-seneča" vsak dan in je zelo dinamičen.

Začne se s sprejemom odpadnega aluminija v skladišče, sortiranjem v bokse po kemičnih sestavah, ki – mimogrede – velikokrat ne ustrezajo povsem naročilu. Včasih je to razvidno že iz dokumentacije, včasih pokažejo vhodne analize, ker pa celotne pošiljke ni možno analizirati, največkrat ugo-tovimo neskladnost šele pri nalaganju v talilno peč.

Kadar so dnevi "uspešni", pretali-mo v peči S6 80–90 t odpadnega alu-minija. Ta aluminij redčimo s približno 30 t elektroliznega aluminija, da dosežemo ciljno kemično sestavo, kar omogoča, da tudi vso to talino porabi-mo za drogeve, poleg tega pa zapelje-mo v livarno zlitin še do šest trans-portnih loncev.

Na to realizacijo vpliva cela vrsta dejavnikov, a izpostavil bi predvsem zaposlene v naši DE.

V štirih letih od zagona peči S6 je bila cela vrsta tehničnih in organizacijskih sprememb, nešteto usposabljanj, včasih tudi prerekanj zaradi nevzdrž-nih razmer v obratu, ko se je iz peči pokadilo tako, da smo vsi pobegnili na prosto ... Tudi eksplozije taline smo doživeli, npr. v prejšnji zimi, ko je dobesedno razpadla šaržirna naprava, a na srečo brez večjih posledic ... Pa neskončno prelivanje taline po livnih žlebovih, ki predvsem v vročih mese-cih izcedi še zadnjo kapljo znoja ... Včasih se šalimo, da smo kot kuharji, ker stalno preračunavamo "recepte" (se pravi kemične sestave), prelivamo in mešamo taline iz ene peči v drugo, pa občasno še v transportne lonce, pa spet nazaj v peč ... In tako iz dneva v dan.

Kakorkoli, danes se lahko pohvali-mo, da so "pionirski" časi pretaljeva-nja odpadnega aluminija za nami in da imamo znanje in izkušnje, ki bodo pomagale tudi kolegom v DE Livarna zlitin pri zagonu nove peči.

Res iskrena hvala sodelavcem za rezultate v letošnjem letu, v novem pa vse najboljše, predvsem pa zdravlja.

Miran Purg

Brez rekordov, a uspešno

Tako od daleč, iz statistike, bi bil za proizvodnjo livarskih zlitin v letu 2006 kaj hitro pri roki sklep: nič posebnega, brez rekordov. Tako vsaj kažejo "cifre". Po nekaj letih nenehne rasti smo za to leto planirali in tudi realizirali manjši obseg proizvodnje. Razlogi? Razmere na trgu in predvideno zapiranje proizvodnje v elektrolizi B. Toda na-mesto rekordov smo v središče naših aktivnosti postavili odpadni aluminij, njegovo uporabo in nujno spremembo proizvodnega programa. In to kljub temu, da rezultati navkljub vsej vloženi energiji niso nujno merljivi in primerljivi, vsaj ne danes. Razlog za to? Prihodnost ...

Pa gremo po vrsti. Ker elektroliza na veselje vseh še živi in daje aluminij odlične kakovosti, bo "skromen" plan proizvodnje ob koncu leta občutno presežen. Dobri so tudi kakovostni kazalniki proizvodnje, resnejših rekla-macij s trga ni, število pritožb za manj-ša odstopanja je nižje kot prejšnja leta.

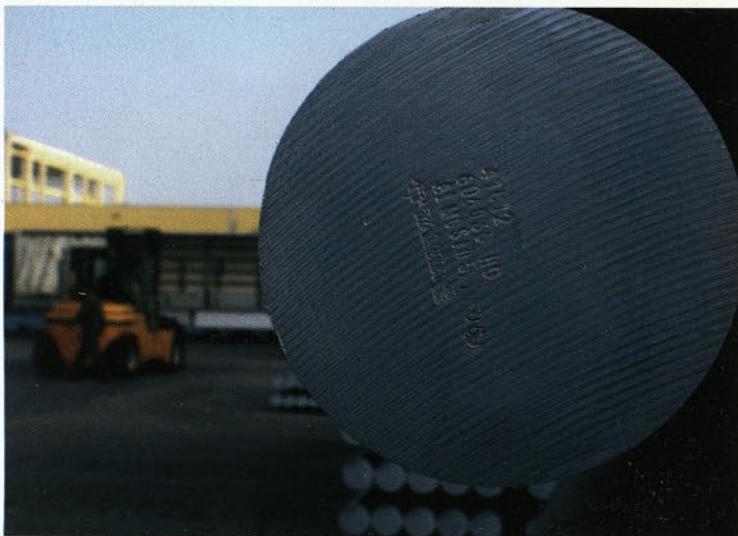
Bolj ali manj uspešno smo izvedli testiranja in usvojili litje različnih "težje livnih" zlitin na horizontalnem livnem stroju. Pretaljevanje odpadne-ga aluminija je potekalo na ravni, ki nam jo omogoča trenutna tehnična opremljenost naprav in obseg proiz-vodnje primarnim podobnih zlitin, kjer je odpadni aluminij sploh mogoče uporabiti.

Da bi lahko napravili korak naprej na področju uporabe odpadnega alu-minija, potekajo številni projekti, ki so tik pred koncem: prizidku k objektu Livarna zlitin manjkajo le še detajli, talilna peč bo pripravljena za zagon sredi januarja 2007, predelava livnega stroja za hlebčke naj bi bila v času pre-biranja tega članka že dokončana, praktično ostaja odprt le še projekt dograditve čistilne naprave, ki bo zaključen do polletja prihodnjega leta.

Kar nekaj razlogov za oceno: (več kot) uspešno ...

Prazniki so pred vrati. Čas pričako-vanj. Naj se vam jih uresniči čimveč.

Marjan Krošl

Projekt pretaljevanja odpadnega aluminija je v zaključni fazi

Zima, ki je to leto res samo letni čas na koledarju, nam je s svojimi toplimi dnevi pomagala pri zaključevanju aktivnosti pri projektu Pretaljevanje odpadnega aluminija in nam omogočila, da smo lahko dela nemoteno opravljali tudi novembra in decembra. Dela pri montažah in zagonu so se prevesila v zaključno fazo, tako da lahko pričakujemo dokončanje večine aktivnosti januarja 2007.

Proces mehanske predelave odpadnega aluminija, ki ga bomo umestili v tehnološki del skladišča odpadnega aluminija do konca tega leta in zagnali januarja 2007, nam bo omogočal predelavo različnega spektra odpadnega aluminija z večjo količino različnih primesi. Drobilnik je v tej drugi fazi dodelave tehnološkega procesa ostal na svojem mestu, zaradi

namestitve granulatorja in separatorjev, ki so že dobavljeni in bodo nameščeni še ta mesec, pa je bilo treba predelati transporterje in obrniti rotacijski sejalni boben ter dograditi povezovalne separatorje med novimi napravami. Zagon in primopredajo vseh naprav za mehansko predelavo planiramo izvesti do 15. januarja 2007. Takšen proces bo potem osnova za sledenje nabavnim smernicam na področju oskrbe z odpadnim aluminijem, predvsem z mešano odpadno pločevino iz aluminija, omogočal in zagotavljal pa bo večjo prilagodljivost pri pripravi taline za proizvodnjo livarskih zlitin.

Gradbena dela pri dograditvi livarne livarskih zlitin so v glavnem dokončana. Montaža nove dvokornne talilne peči T4 je v polnem zamahu, dokončanje montažnih del in

zagon peči pa sta planirana ob koncu januarja 2007. Nato bo sledil dokaj zahteven proces optimizacije procesa pretaljevanja in prilagajanja proizvodnega programa drugačnim vhodnim materialom.

Montaža opreme v transformatorski postaji TP 14/1 je končana, v zaključni fazi je tudi optimiziranje optimalne rešitve odvleka in čiščenja dimnih plinov iz peči v livarni livarskih zlitin, kjer predvidevamo oddati dela še letos. Vozilo Glama za šaržiranje odpadnega aluminija v talilne peči livarne livarskih zlitin bo dobavljeno januarja 2007.

Do danes smo pri projektu investirali 13 milijonov evrov, predračunska vrednost celotnega projekta pa znaša 25 milijonov evrov.

Kot je razvidno iz poteka aktivnosti, se počasi približujemo zaključku ve-

čine investicij v sklopu projekta Pretaljevanje odpadnega aluminija. Naloge, ki nas čakajo v prihodnjem letu, pa so prav toliko ali celo še bolj zahtevne, kot so bile te, ko smo opremo nameščali in proces vzpostavljali. Optimizacija celotnega procesa, optimizacija izkoriščenosti naprav in prestrukturiranje proizvodnega programa so namreč ključnega pomena za realizacijo vseh v projektu zastavljenih ciljev. Pot, po kateri stopamo v leto 2007, je prava, cilje pa moramo še uresničiti, da bomo lahko po tej poti stopali še naprej in še više.

Marko Drobnič

Nova peč za pretaljevanje odpadnega aluminija

Prilagodljivost in znanje sledita sodobnim potrebam trga

Na področju hladilne tehnike, ki posredno vpliva na uspešnost procesa izdelave izparilnih plošč, so se v letošnjem letu zvrstile spremembe in potrditve nekaterih projekcij iz predhodnega obdobja. Po bolj ali manj uspešnem procesu prevzemov so se stvari konsolidirale do te mere, da oba glavna konkurenta, CGA v Italiji in nekdanji Pechiney v Franciji, še naprej proizvajata na obstoječih lokacijah in iščeta možne sinergijske učinke. S tem vnašata v ta segment tudi negotovost, zaradi česar se večji proizvajalci bele

tehnike množično preusmerjajo na tehnologijo samodejnega odtaljevanja ("no-frost"), delno pa negotovost pripomore k realizaciji naše strategije povečanja tržnih deležev.

Na podlagi pogovorov s pomembnejšimi kupci bodo količine za leto 2007 povečane v posameznih primerih do 20 %, v drugih pa glede na preteklo leto ne bodo v nobenem primeru nižje. Pomemben korak predstavljajo nove količine, ki so naročene in delno že prihajajo, namenjene pa so

za nove kupce in proizvodne lokacije Electroluxa in Liebherra za leto 2007, in ki hkrati vzbujajo strah, da se bo nestabilna situacija v branži nadaljevala.

Te odločitve izhajajo iz Talumovih referenc in izpolnjevanja zahtev in pričakovanj kupcev ob redni oskrbi ter zanesljivosti in nenehnem izboljšanju kakovosti z izvedbo aktivnosti za doseganje ciljev. V procesu izparilnih plošč je Talumov adut kakovost enostransko napihnenih plošč, zato ni naključje, da se je delež napak na izparilnih ploščah med letom gibal pod 300 ppm, kar je izjemno znižanje s 450 ppm leta 2005. Potrditev kakovosti smo avgusta prejeli tudi pri presoji Electroluxa, kjer smo dosegli 92,9 % in v sistemu tega podjetja dosegli najvišjo oceno dobavitelja.

V kontekstu prizadevanj za povečanje proizvodnje in prednosti v primerjavi s konkurenti smo letos začeli razvijati nov izdelek in koncept možnosti uporabe tehnologije *roll-bond* za izdelavo izmenjevalnikov za hladilne aparate s samodejnim odtaljevanjem. Pri tem smo se dotaknili Boschevega patenta, ki ga poskušamo nadgraditi in si s tem izposlovati možnost ponudbe širšemu krogu kupcev. Model smo predstavili oktobra, aktivnosti na tem področju pa nadaljujemo, namen česar sta testiranje in nadaljnji skupni razvoj.

Za nadaljnje izboljšanje procesa smo oktobra izvedli usposabljanje za analiziranje proizvodnega procesa po metodologiji FMEA, nato pa smo sestavili skupino, ki decembra končuje

prvi del analize in predaja ukrepe v potrditev in izvedbo. Pri zbiranju idej in izboljšav proizvodnega procesa so vključeni vsi zaposleni prek skupine vrelci idej, ki je že podala nekaj predlogov.

Za leto 2007 planiramo več projektov, ki bodo dajali učinke na področju kakovosti, optimiranja stroškov in povečanja proizvodnih kapacitet določenih operacij:

- prehod na uporabo kolutov premera do 1800 mm,
- povečanje kapacitete na fazah dodelave izparilnih plošč (kalibriranje),
- izboljšanje nadzora in kakovosti pri tiskanju in kontroli tesnosti.

Vizija proizvodnje izparilnikov je dolgoročna krepitev moči in pozicije med proizvajalci *roll-bonda* in ustvarjanje dodane vrednosti z inovativnostjo za vse naše kupce. Pri tem bomo vedno iskali rešitve za izboljšanje kakovosti in konkurenčnosti, ki bodo pripomogle k rasti in razvoju. Prilagodljivost in znanje nam omogočata prilagajanje sodobnim potrebam trga, ker z lastnim razvojem in rastjo dajemo vrednost širšemu krogu kupcev izparilnih plošč in hladilno-zamrzovalnih aparatov.

Ob prihajajočih praznikih želimo sodelavci DE Izparilniki vam in vašim najdražjim mnogo uspehov v letu 2007 ter obilo zdravja in trenutkov, ki vas osrečujejo.

Milan Tement

Laboratorijsko preskušanje v letu 2006

Laboratorij DE Kontrola kakovosti preskuša surovine, procesne karakteristike različnih materialov, proizvodov iz aluminija in aluminjskih zlitin ter parametrov okolja (vode, zrak, odpadki), vrednoti rezultate ter izdeluje mnenja in ocene glede na specifikacije, normative in zakonske zahteve. Dejavnost laboratorija je večinoma prilagojena potrebam družbe Talum in

v manjši meri podjetjem zunaj nje. Zahteve po konsistentnem poročanju o rezultatih preiskav se povečujejo. Kdor je vključen v analitični proces zagotavljanja kakovosti meritev, mora nujno razumeti odjemalčeve zahteve. Zato stalno sodelujemo z odjemalci in izvajalci meritev, in to med testiranjem in po njem.

Za izvajanje preskusov so pomembni vsaj trije elementi: usposobljeno osebje, obvladovanje preskusnih metod in ustrezna oprema.

Za DE Kontrola kakovosti lahko trdimo, da imamo **usposobljeno osebje**. Kakovost ustvarjajo ljudje, ne pa sistem sam po sebi, zato ima osebje DE Kontrola kakovosti potrebno strokovno izobrazbo, delovne izkušnje

in posebna znanja. Znanje pa je treba pridobivati na različne načine, zato se je družba Talum z DE Kontrola kakovosti letos vključila v Slovenski evropski raziskovalni center naravoslovnih znanosti (SENARC), posebej kemije in biokemije. Pri tem je pomembno, da je sedež centra SENARC v Mariboru na Zavodu za zdravstveno varstvo. Center je sloves-

no odprl evropski komisar za znanost in raziskave dr. Janez Potočnik 15. decembra 2006. Člani SENARC-a iz Slovenije so: fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo univerz v Mariboru in Ljubljani, Inštitut za ekologijo Erico Velenje, Cinkarna Celje, Inštitut Jožefa Stefana, Inštitut za meroslovje RS, omenjeni Zavod za zdravstveno varstvo in Talum, d. d.

Uporabljamo standardizirane, priznane in uradno objavljene **preskusne metode**, vendar je laboratorij razvil precej internih metod, ki so stalnica vsakega laboratorija. Metode zagotavljajo zahtevano točnost in so usklajene s standardnimi specifikacijami.

Za izvajanje laboratorijskih preskusov uporabljamo **opremo**, ki zagotavlja predpisano natančnost rezultata preskusa. K opremi sodi posebna računalniška programska oprema, ki se uporablja za vzorčenje in preskuse, dosega zahtevano točnost ter je v skladu s specifikacijami za preskuse, za katere se uporablja. Za preskuse uporabljamo najrazličnejšo opremo, najpomembnejša pa je: robotiziran optični emisijski spektrometer, rentgenski difraktometer, rentgenski fluorescenčni spektrometer, atomski absorpcijski spektrometer. Letos smo nabavili spektrofotometer, ionski kromatograf in avtomatsko napravo za pripravo kakovostne destilirane vode,

ki je v fazi nameščanja in uvajanja v redno delo.

Rezultati analiz so ključni "proizvod" laboratorija, za to si jih prizadevamo podati točno, jasno, popolno in nedvoumno, v elektronski in pisni obliki.

Vse aktivnosti laboratorijskega procesa, od vzorca do rezultata, ki se dogajajo v laboratoriju, povezuje t. i. LIMS (Laboratory Information Management System) z imenom TALab (TALUM Laboratorij), ki ga stalno posodabljam in dopolnjujem.

Najboljši pokazatelj zagotavljanja kakovosti rezultatov in s tem usposobljenost laboratorija je sodelovanje v **medlaboratorijskih testiranjih**. Medlaboratorijsko testiranje pomeni periodično preverjanje usposobljenosti laboratorija tako, da udeleženci testa

analizirajo material, ki jim ga razdeli neodvisna ustanova ali organizacija.

To leto smo uspešno sodelovali v medlaboratorijskih primerjalnih testih z naslednjimi ustanovami:

- Hydroaluminium za aluminij in aluminjske zlitine,
- Czech Accreditation Institute za aluminij in aluminjske zlitine,
- Institut für Eignungsprüfung IFEP za aluminij in aluminjske zlitine,
- Kemijski inštitut Ljubljana za odpadne vode,
- Aquacheck za odpadne vode,
- Hydroaluminium za elektrolitske kopeli,
- International Atomic Energy Agency (IAEA) Proficiency Test za sediment (tla),
- Ineris, Erico za emisije v zrak.

DE Kontrola kakovosti ima akreditirane določene preskusne metode za področje spektroskopije (OES), odpadnih vod, emisij v zrak in deluje v skladu s standardom SIST EN ISO/IEC 17025, kar pomeni potrditev **zaupanja** v rezultate preskusov na osnovi ustrezno vzdrževanega sistema vodenja kakovosti po SIST EN ISO/IEC 17025, usposobljenega osebja, obvladovanja preskusnih metod in opreme. Slovenska akreditacija nam je podelila akreditacijo avgusta 2004 pod številko LP-045 (www.gov.si/sa), ki jo uspešno vzdržujemo in širimo njen obseg v okviru potreb in zmožnosti. Zadnji, 2. nadzorni obisk je bil konec novembra, ko so nas dva dni ocenjevali štirje presojevalci. Ocenjujemo, da smo ta nadzor uspešno prestali.

Do konca leta 2006 je še nekaj dni, zato se ob tej priložnosti zahvaljujemo vsem sodelavcem DE Kontrola kakovosti in vsem drugim, ki so prispevali k uspešni realizaciji zastavljenih ciljev.

In srečno vsem v letu 2007!

dr. Marko Homšak
in Majda Rola

Rastlinjaki so vedno polni

Leto, ki se izteka, je bilo zame in za sodelavce zelo pestro. Morda navzven to ni bilo opazno, znotraj podjetja pa so potekale aktivnosti, ki so nas doobra vpele v reševanje sprotih problemov. Cilj invalidskega podjetja je, da čim več nastopamo na zunanjem trgu in da se približamo 50 odstotkom zunanjega prihodka. To lahko dosežemo tako, da širimo dejavnost in proizvodnjo.

Večji del dejavnosti opravljamo za povezana podjetja v sistemu Talum, proizvodnja pa je izključno vezana na zunanji trg. Specializirali smo se za vzgojo rož lončnic in že v letošnjem letu vzgajali rože na površini 9400 m² pokritih površin (steklenjaki in plastenjaki). Vsi parametri proizvodnje so računalniško podprti, kar pomeni, da imamo podobne možnosti za vzgojo kot proizvajalci rož v Evropi (regulaci-

ja ogrevanja, senčenja, zračenja, namakanja na potopnih mizah). Vezani smo na prodajne trge v Sloveniji in smo ekskluzivni dobavitelji za sezone lončnice za večje domače in tuje trgovske verige. Letos je naša proizvodnja obsegala vzgojo naslednjih rož: 120.000 primul, 200.000 pelargonij, 50.000 lončnih krizantem, 50.000 božičnih zvezd, 25.000 ciklam, 100.000 strukturnih rastlin in 2.000.000 sadik krizantem. Proizvodnja je vezana na sezono in proizvodne cikle, tako da so rastlinjaki vedno polni. Naš cilj v prihodnost je, dograditi še približno 5000 m² pokritih površin z ogrevanjem na lesno biomaso (drobljenje in kurjenje lesnih odpadkov, ki nastajajo v Talumu in okolici) in s tem poceniti ogrevanje, postati konkurenčnejši in zavzeti večji del trga.

Upam, da smo bili s svojim delom v letošnjem letu v sistemu Taluma opazni in da smo zadovoljili pričakovanja.

V letu, ki je pred nami, imamo velike plane in upam, da jih bomo s skupnimi močmi dosegli.

Vsem sodelavcem in poslovnim partnerjem želim srečno in uspešno leto 2007.

Stane Medik

Varovanje tovarne iz leta v leto boljše

Novi Zakon o zasebnem varovanju, ki je začel veljati letos, je povzročil nekatere spremembe pri delu varnostnih služb. V skladu z novimi standardi in licencami smo se osredotočili predvsem na fizično varovanje premoženja in na tehnično varovanje. Ker je pogoj za pridobitev potrebne licence za naše delo urejen nadzorni center, smo na osnovi novih standardov največ energije letos posvetili prav ureditvi teh prostorov.

Investicija bo zaključena do konca leta, predračunska vrednost pa znaša 27,5 milijona tolarjev.

V letošnjem letu večjih problemov s krajami ni bilo, razen ene odtujitve odpadnega aluminija v času, ko je bila zaradi neurja podrt ograja. Iz tega je razvidno, da tatovi izkoristijo vsako najmanjšo priliko, nam pa to narekuje kar največjo budnost, kajti v zadnjem času je aluminij na seznamu kovin, ki so za tatove najbolj zanimive.

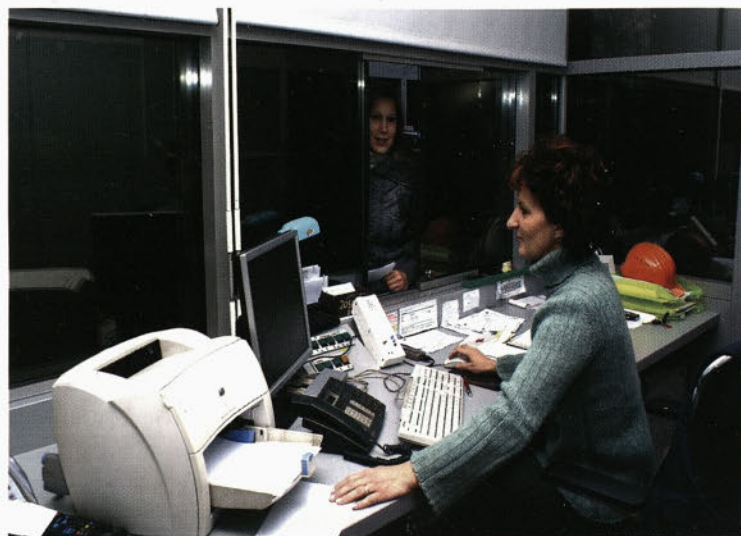
Požarna varnost je na visoki ravni, kajti požarov je iz leta v leto manj, in to predvsem po zaslugi dobrega preventivnega dela. Sodelovanje s Prostovoljnim gasilskim društvom Talum in s sosednjimi gasilskimi društvi je na zavidljivi ravni.

Na področju civilne zaščite in reševanja poteka delo v skladu z

zakonskimi predpisi in priporočilih inšpektorjev ter pristojne upravne enote na Ptuju. Za potrebe civilne zaščite smo nabavili defibrilator za oživljanje ljudi s srčnimi težavami.

Želimo vam zdravo, varno in poslovnih uspehov polno leto 2007.

Janko Vindiš

Preverili ukrepanje ob izrednem dogodku

Sistem obvladovanja ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu zajema tudi obvladovanje vplivov v primeru izrednih dogodkov, posebej pa je z Načrtom zaščite in reševanja opredeljeno ukrepanje in izvajanje aktivnosti v primeru nesreče na večjih virih tveganja.

Za zagotovitev primerne in pravočasnega ukrepanja je treba izvajati vaje z ekipami za posredovanje. V ta namen smo v začetku decembra pripravili praktično vajo za primer večje nesreče na območju Industrijske cone Talum. Vaja je potekala na skladišču utekočinjenega naftnega plina (UNP). Na vaji je bilo preverjeno

operativno posredovanje ob požaru na avtosticni na pretakališču UNP. Aktivirane so bile sile in sredstva za zaščito, reševanje in prvo pomoč na lokaciji Taluma in izvedena evakuacija iz podjetja Storal. Na vaji so sodelovali poklicni gasilci oddelka požarnega varstva podjetja Vargas-Al, operativna enota Prostovoljnega gasilskega društva Talum, ekipa fizično-tehničnega varovanja podjetja Vargas-Al, Obratna ambulanta Talum, ekipa iz DE Promet, Služba varstva pri delu in podjetje Storal.

S prikazanim na vaji lahko ocenimo, da imamo v Talumu sile in sredstva, s katerimi v primeru nesreče

lahko preprečimo in zmanjšamo vpliv posledic na ožje in širše okolje. Seveda pa je še vedno najpomembnejše preventivno delovanje, s katerim pre-

prečimo, da bi se izredni dogodki sploh pripetili.

Iztok TRAFELA

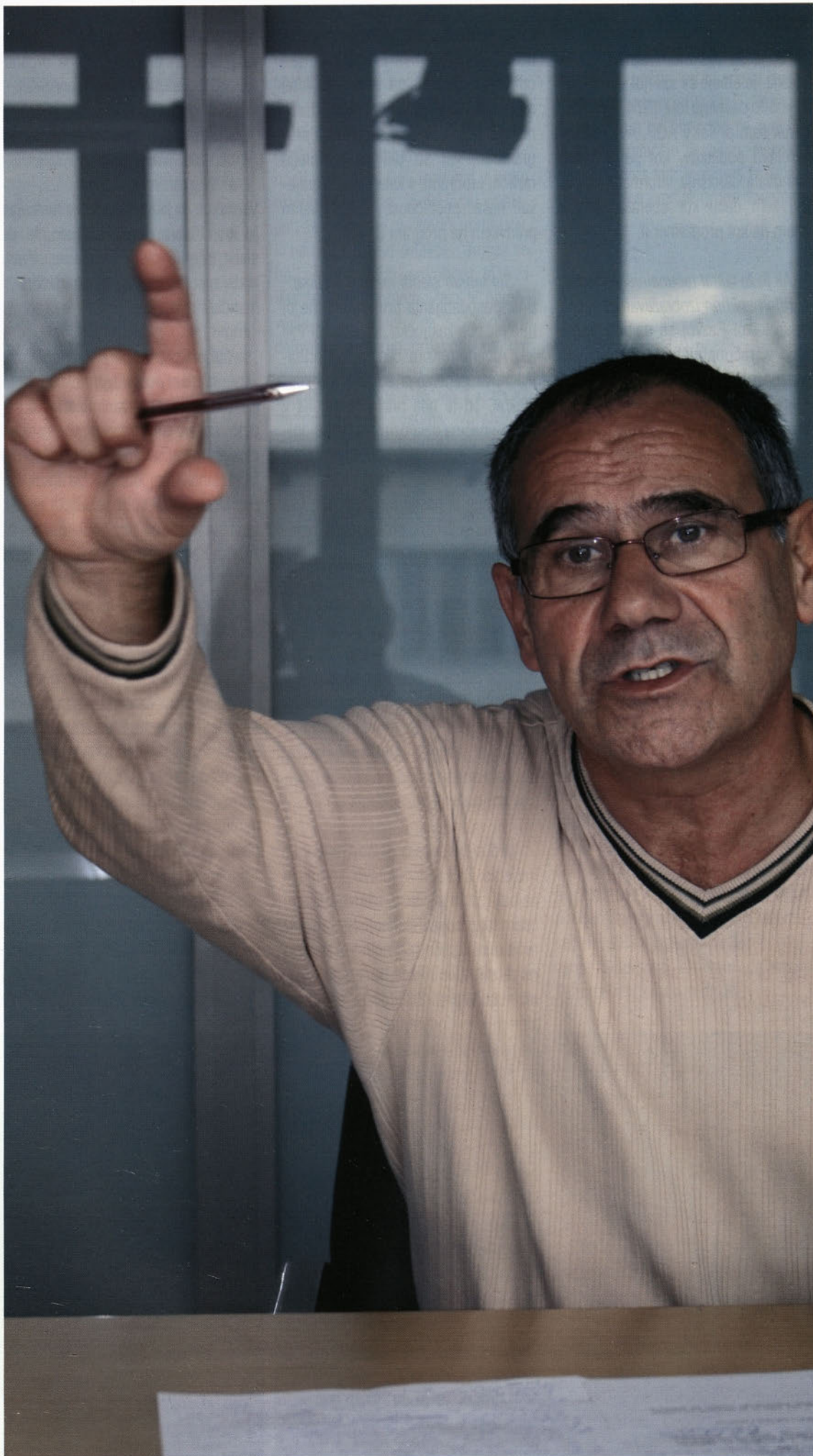

Pogovarjali smo se z
Milanom Fajtom,
predsednikom sindikata SKEI

Na tem svetu sta dve vrsti nezadovoljstva

intervju

"Na tem svetu sta dve vrsti nezadovoljstva: tisto, ki dela, in tisto, ki jadikuje. Prvo dobi, kar želi, drugo pa izgubi še tisto, kar ima," je misel, ki jo Milan Fajt, naš predsednik sindikata, rad uporablja. Nezadovoljstvo je beseda, ki so jo sicer "posvojili" sindikalisti, je motor njihovega gibanja, seveda pod pogojem, da izhaja iz argumentov in opravljenega dela. Milan Fajt trdno verjame, da se je za vsak uspeh treba potruditi, zato tudi sam zelo aktivno in vsestransko živi. Nenehno je v gibanju, lahko ga srečate zamišljenega, nikoli pa zagrenjenega. Pri razpravah med sindikalisti in delavci vedno podrobno pojasni, dopoveduje in pri tem spoštuje ljudi in njihovo delo. Pravic delavcev ne jemlje kot frazo ali ideološki pojem. Poleg sindikalnih obveznosti organizira tudi izlete, kulturne in zabavne prireditve, športne turnirje itd. Je večni optimist, vztrajen, zanj ni izgubljene situacije, kar se pozna tudi v športu, tenisu na primer, ko vas spravi v obup, ker ubrani žogico, ko ste prepričani, da že imate točko. Potrkajmo na njegova vrata.

Kdaj si prvič prestopil "kapijo" tovarne?

Takrat je pa res bila "kapija", prava železna, je smeje se sprejel vprašanje. To je bilo davnega leta 1974. Kot mlad tehnik sem prišel v AOP, Avtomatsko obdelavo podatkov, kot se je takrat imenovala današnja Informatika. Najprej sem delal kot operater, kmalu potem pa kot programer II.

Ali je že takrat računalništvo pomenilo nenehno izobraževanje?

Pa še kako! Razvoj se najbolj pozna prav v računalništvu. Zaradi dela samega in zaradi osebnega interesa po izobraževanju sem nadaljeval študij ob delu na prvi stopnji računalništva. Po končani šoli leta 1982 sem napredoval na mesto programerja specialista. Čez tri leta sem z dodatnimi izkušnjami dosegel najvišji nivo z višjo šolo, postal sem vodja projekta, kar je že pomenilo poseg v organizacijo dela. Bili smo prva generacija, ki smo naziv dobili z obvezno izobrazbo. Samo izkušnje niso bile več dovolj.

SEDANJI ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH VELJA OD 1. JANUARJA 2003 IN JE PISAN PO EVROPSKIH NAČELIH, ČEPRAV DANES MENIJO, DA IMA VELIKO ELEMENTOV SOCIALIZMA, ČEŠ DA NI NAKLONJEN ZAČRTANIM REFORMAM.

Kdaj se je zgodil največji razvojni preobrat?

Po moji oceni lahko štejemo za preobrat prehod od starih računalniških sistemov do uvedbe osebnih računalnikov, PC-jev, kar se je zgodilo med letoma 1990 in 1995. Tak prehod spremeni tudi miselnost in celo glavo posameznika. Na prejšnjih računalnikih, imenovali so se osrednji, si moral postoriti vse sam, od osnutka do izdelave programa. Morali

smo, na primer, pripraviti posnetke stanja posameznih obratov in specifične podatke smotno računalniško obdelovati. Orodje za delo smo torej morali narediti sami. Po uvedbi osebnih računalnikov nismo več sami programirali, ker so bili na razpolago različni programi, v katere smo vgrajevali naše specifičnosti. Tukaj mislim predvsem na program BAAN.

Ste morali slediti razvoju Taluma?

Brez posodabljanja proizvodnje ne bi bilo nič. Ob zaključku projekta MPPAI je z Albertom Korošcem začela prihajati nova generacija šolanih strokovnjakov. To je bila prava revolucija v smislu načina dela oziroma tehnologije. Danes je BAAN izpopolnjen in po omrežju dostopen v vseh vejah dela. Brez njega bi nastal mrk. Podpira vsa poslovna področja, proizvodnjo, organizacijo, kadrovsko službo itd.

In ob vsem tem si se ukvarjal s sindikatom. Kdaj se je to začelo?

Saj ni mejnika, kajti skoraj ves čas svojega rednega dela sem sodeloval v sindikatu. To je bilo v tistem času tudi samoumevno. Že pri sprejemu v službo si podpisal pristopno izjavo, dejavno sodelovanje pa je bilo odvisno od vsakega posameznika.

In ti si bil seveda najbolj dejaven?

Verjetno. Za šport zagotovo, ker me je najbolj zanimal. Tako sem bil skoraj osem let predsednik komisije za šport in rekreacijo. To je imelo veliko težo na račun Aluminijade, ki je bila organizirana že prej. Združevala je celotno aluminijско industrijo v Jugoslaviji. Od leta 1990 je oboje le zgodovina. Ko pa sem postal predsednik sindikata strokovnih služb, so se moje naloge spremenile, ker sem se moral ukvarjati s politiko. Od politike sem vedno bežal in sem mislil, da sindikat ni politika. Izkazalo se je, da je. Pa še kako! Obenem sem bil član Konference, po drugem mandatu pa tudi njen podpredsednik.

Pogosto slišimo o Konferenci. Kaj to pomeni in kako je šlo naprej?

Pravilno se imenuje Konferenca sindikata Kidričevo in združuje sindikalne podružnice vseh DE in hčerinskih podjetij. Po volitvah 2002 sem postal

predsednik Konference ter hkrati tudi predsednik Območnega odbora sindikata SKEI in član najvišjega organa republiškega izvršnega odbora SKEI.

Veliko obveznosti. Ali je to pomenilo tudi slovo od dela v Informatiki?

Vsekakor, to je profesionalna funkcija, je moje novo delovno mesto, ki je sicer pogojeno z mandatom. Pred kratkim so mi delavci zaupali še drugi mandat.

Kaj je tisto, kar je pripomoglo, da je sindikat postal tvoj poklic?

Ne vem. Imel sem zanimivo in varno delo in za sindikat, razen športa, nisem imel nikakršnih ambicij. Morda je pretehtal moj občutek za ljudi, za pravičnost. Tudi splet okoliščin je odigral svoje. Ko pa sem prišel gor, se je začelo. Kar neslo me je.

Kaj v osnovi pomeni predsednikovanje v sindikatu? Kam te najbolj nese?

To predvsem pomeni koordinacijo med delavci in vodstvom in posredno z republiško sindikalno centralo. Delo poteka v okviru zakonskih predpisov. Poleg tega organiziram različne prireditve, o katerih pišemo tudi v Aluminiju. Največkrat pa me k predsedniku uprave "nese" urejanje plač v Talumu.

Na plače se bova še vrnila. Povej nam, prosim, katera so osnovna vodila in predpisi, ki jih pri sindikatu upoštevate.

Za sindikat so najpomembnejši Zakon o delovnih razmerjih – ZDR, Kolektivna pogodba dejavnosti – KPD in Podjetniška kolektivna pogodba – PKP. Sedanji Zakon o delovnih razmerjih velja od 1. januarja 2003 in je pisan po evropskih načelih, čeprav danes menijo, da ima veliko elementov socializma, češ da ni naklonjen začrtanim reformam.

TALUM OGROMNO POMENI LOKALNO IN NA NIVOJU DRŽAVE, ZATO SEM SEMOLIČU POVEDAL, DA PRIDEMO TUDI V LJUBLJANO, ČE BO TREBA.

Čemu pa je naklonjen, da ni za današnjo rabo? Kakšne izboljšave vam napovedujejo?

Preveč je naklonjen delavcem. Najbolj so na udaru dodatki za minulo in izmensko delo, nadomestila za bolniško odsotnost, čas in plačilo za malico, odpravnine, prevozni stroški in še kaj. Če zadržimo obstoječe ugodnosti, je velik uspeh. Da bi kaj novega dosegli, izboljšali, o tem ni govora. Reformisti

spreminjajo po svoji logiki, po logiki kapitala, mi pa se vztrajno oklepamo človeških in socialnih vidikov.

OD POLITIKE SEM VEDNO BEŽAL IN SEM MISLIL, DA SINDIKAT NI POLITIKA. IZKAZALO SE JE, DA JE. PA ŠE KAKO!

V tem ste morda še edini. Oblast je na začetku reformam pripisovala čudežno moč, imeli so odgovore na vsa vprašanja, le da je bila urešničitev nemogoča. Utopijo o enotni davčni stopnji ste, na primer, prav sindikalisti spustili na realna tla.

Misliš na učinek, ki smo ga dosegli lani 26. novembra z demonstracijami? To so bili največji protesti slovenskega delavstva doslej. V mrazu in snegu smo z vseh koncev Slovenije prišli v Ljubljano opozoriti na zniževanje delavskih pravic, ki bi jih poleg vsega drugega ogrožala enotna davčna stopnja. Reformisti so se umaknili, Semolič pa je naredil veliko. Vendar mislim, da vsemu še ne moremo verjeti, marsikaj se dela v rokavicah. Toda če bodo vztrajali na grobih

stališčih, bomo demonstracije ponavljali.

Mnogi so vas podprli in so menili, da ste s tem sindikati pridelali zelo donosne delnice, s katerimi stopate na trg socialnega partnerstva. Na drugi strani je bilo slišati komentarje, da gre za socialistični refleks, ki ga sindikati vlečejo iz prejšnjega obdobja in s katerim skušate pritiskati na pogajalce. Znale so bile ignorantske izjave iz samega vrha vlade in iz dela medijev. Pritiski so bili veliki in grdi. Storili smo le tisto, kar smo zmogli in kar se od sindikata pričakuje. Ni logično, pa tudi človeško ni, da se danes, ko zaposleni uspešno opravljamo svoje naloge, ko gre gospodarstvu bolje, delavstvo vrača s pravicami nazaj v prejšnje stoletje. Uspeli smo že s tem, da so se povezale skoraj vse sindikalne centre, podprli so nas študenti, upokojenci in nevladne organizacije. To, da nekateri krogi vse dosežke socializma štejejo za necivilizirane, je njihov problem. Ne bi smeli tega mešati s politiko, kajti evropska civilizacija bi se z našimi socialnimi pravicami zelo pohvalila. Vprašajte Skandinavce.

Dosegli ste več kot parlamentarna opozicija. Danes je pripravljenost vlade na dialog videti večja, del ekonomskih in socialnih reform so omilili, zamenjali so spornega ministra itd. Ali je na obzoru nov uspeh sindikata ali pa je to le igra z vami?

Če bomo ostali enotni, nam bo uspelo. Ta enotnost zelo moti delodajalce

in vlado, zato nas skušajo na različne načine razbiti. SKEI ima 40.000 članov in v tem je velika moč. Tendencia oblasti je, da se pogovarjajo v imenu čim manjšega števila delavcev. Prvi znaki razbitja od znotraj se kažejo pri razdelitvi Kolektivne pogodbe dejavnosti na tri dele. Deli in vladaj je staro preizkušeno reklo, in če temu prištem še rovarjenje nekaterih sindikatov, ki ne delajo v prid delavcev, ampak so bolj politični in jih vodi oblast, je to za nas še večji problem. Zato je najnovejše poteze vlade, da se Zakon o delovnih razmerjih prilagodi kot del ukrepov za modernizacijo slovenskega gospodarstva, treba jemati z rezervo. Vedno namreč ostane vprašanje: koliko sprememb gre na račun delavstva?

Poglejmo stanje v Talumu. Zaposlene najbolj zanima, koliko lahko sindikat vpliva na plače. Kaj pomeni Podjetniška kolektivna pogodba?

O tem smo podrobno obveščali zaposlene, vendar ni odveč, da ponovim, da smo v Podjetniški pogodbi ohranili vse, kar je bilo v naših internih aktih. To pa je dosti več, kot omogoča Kolektivna pogodba ali Zakon. Mi smo uporabili tisto, kar je za delavce najbolj ugodno. Boljšega iz tega vidika v slovenskem prostoru ni in ne more biti. To nam vsi priznajo.

Kaj to konkretno pomeni?

To so prej našete ugodnosti. Na primer: Kolektivna pogodba določa višino regresa 145.000 SIT bruto, v Talumovi Podjetniški pogodbi pa smo

se dogovorili za 200.000 SIT in je vedno pravočasno izplačan. Če bi izplačali manj, bi se sindikat pritožil, predsednik uprave pa bi moral dokazovati, da nismo likvidni. Nekateri sploh nimajo ne pogodbe ne regresa ali pa ga izplačajo le delno. Nekateri manipulirajo s tem in regres izplačajo kot božičnico, kar je grobo zavarjanje ljudi.

NI LOGIČNO, PA TUDI ČLOVEŠKO NI, DA SE DANES, KO ZAPOSLENI USPEŠNO OPRAVLJAMO SVOJE NALOGE, KO GRE GOSPODARSTVU BOLJE, DELAVSTVO VRAČA S PRAVICAMI NAZAJ V PREJŠNJE STOLETJE.

Kako je potekalo usklajevanje med sindikatom in upravo?

Pogodba je bila pripravljena tako, da se uzakoni tisto, kar je za delavce boljše. Podpisali smo jo leta 2003. Dolgo smo bili brez nje, zato to štejem za največji osebni uspeh in uspeh Konference v celoti. Posebej želim poudariti, da je s tem dogovorom predsednik uprave izkazal veliko spoštovanje sindikatu in vsem delavcem Taluma in hčerinskih družb.

V MRAZU IN SNEGU SMO Z VSEH KONCEV SLOVENIJE PRIŠLI V LJUBLJANO OPOZORIT NA ZNIŽEVANJE DELAVSKIH PRAVIC, KI BI JIH POLEG VSEGA DRUGEGA OGROŽALA ENOTNA DAVČNA STOPNJA. REFORMISTI SO SE UMAKNILI, SEMOLIČ PA JE NAREDIL VELIKO.

delajo ne glede na oceno in večji problem ostaja ureditev vrednosti osnovne plače.

Vendar kriteriji za stimulacijo morajo biti. Predsednik je v praznični številki jasno podprl stimulatивно nagrajevanje in napovedal izboljšavo načina ocenjevanja. Ali se pogovarjata tudi o osnovni plači?

Vem, Toplek to zadevo odlično pelje, naše stimulacije so pogoste in skladne z doseženimi rezultati. Zato ni sporna povprečna plača, ki v Talumu znaša čez 350.000 SIT bruto in je krepko nad republiškim povprečjem. Vendar pa ob sedanjih vrednostih točke vsi dodatki

na osnovno plačo pomenijo večanje razlik med nižjimi in višjimi nivoji. Tu predvsem mislim na plače zaposlenih v dnevnih izmenah, kvalificiranih delavcev, mladih strokovnjakov in še kje. Moj cilj je povečati osnovno plačo, vendar se mi o tem ne uspe dogovoriti s predsednikom. To štejem za svoj velik neuspeh, vendar se bom tudi v prihodnje kar najbolj trudil, da bova tudi na tem področju naredila korak naprej.

To ne bo lahko, vendar si tudi kljub temu dosegl veliko uspehov. Kako ocenjuješ splošno klimo med ljudmi?

Stanje je po moji oceni ugodno.

Ali sta bila s predsednikom kdaj v konfliktu?

Midva nisva v konfliktu. Če se to zgodi, bom sam odšel.

Toda brez konflikta ni napredka?

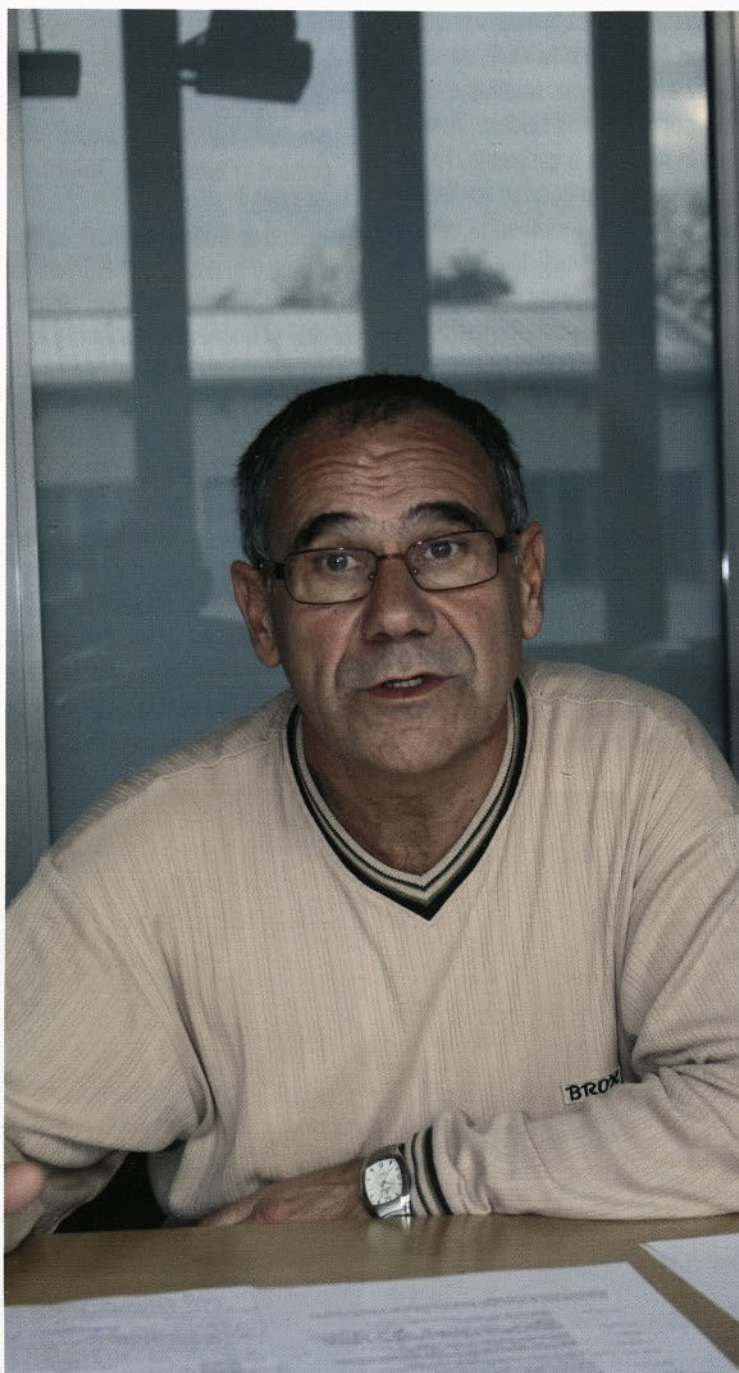
To drži. V mislih imam konflikt, ki bi trajal, ki je odraz nasprotujočih si pogledov do dela in ljudi. Glede tega sva podobnega mnenja in zgoraj omenjeno predsednikovo spoštovanje delavcev je stalnica, kar ga poznam. Toplek se zaveda, da so dobri odnosi in resnična pripadnost Talumu temelji napredka in pri tem ga podpiram.

Vendar sindikat ne bi bil sindikat, če se ne bi prerekal o plačah. Ali si sodeloval pri odločitvi za dodatno decembrsko plačo?

Plače so nekaj čisto posebnega. Kljub vsemu doseženemu, stimulacijam, dodatkom, Podjetniški pogodbi in drugim ugodnostim, ki jih v Talumu imamo, je dialog za plače vedno odprt problem. Kar pa se tiče dodatne plače, jo je predsednik napovedal že prej.

Ali meniš, da ne poudarjamo dovolj stimulatívne nagrajevanja in ga mnogi zato ne štejejo v svoje povprečje?

Res je, vsi vidimo le mesečno plačo, kar ni prav. Na zadnjem plačilnem listu je nova rubrika o dejanski povprečni plači z vsemi dodatki vred, kar je dobro. Glede ocenjevanja ljudje niso zadovoljni, menijo, da so ocene preveč subjektivne, rutinske in ne morejo prinašati učinkov na motivacijo. Osebo menim, da zaposleni dobro

VENDAR PA OB SEDANJH VREDNOSTI TOČKE VSI DODATKI NA OSNOVNO PLAČO POMENIJO VEČANJE RAZLIK MED NIŽJIMI IN VIŠJIMI NIVOJI.

Sodeč po zadnjih sklepih novega nadzornega sveta, ne bo treba. Tudi tebi želim mirnejšo prihodnost, da ne bi bilo treba spet na ulice.

Hvala. Toda niso vsi kot Talum, treba je skrbeti tudi za druge in ohranjati enotnost sindikalnega gibanja.

Ali želiš še kaj sporočiti delavcem? Želim se jim zahvaliti za podporo in sodelovanje. Zavedam se, da se bomo večno prerekali, vendar imejmo ob tem v mislim naslednje:

"Ljubezen ni sestavljena iz tega, da se ogledujemo, temveč iz tega, da skupaj gledamo v eno smer."

Ivo Ercegović

Ravnanje z okoljem v iztekajočem se letu

Ravnanje z okoljem v družbi Talum v letošnjem letu bi lahko strnili v glavnem v tri segmente: aktivnosti pri pridobivanju IPPC-dovoljenja, sistem ravnanja z okoljem in aktivnosti pri realizaciji Programa za ravnanje z okoljem.

Družba Talum spada med približno dvesto slovenskih podjetij, ki si morajo pridobiti **okoljevarstveno (IPPC) dovoljenje** za naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje večjega obsega, in **okoljevarstveno dovoljenje za obrat**, kar se nanaša na preprečevanje večjih nesreč na lokaciji in zmanjšanje njihovih posledic (t. i. obrat *Seveso*).

V zvezi s tem je bila uspešno oddana vloga za pridobitev IPPC-dovoljenja do zakonskega roka, tj. do 30. oktobra 2006. Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem, ki so sodelovali pri pripravi vloge.

Vloga, ki je bila kompleksna in obširna, je vsebovala naslednja obvezna poglavja:

- osnovne podatke o družbi z opisom dejavnosti,
- obratovanje IPPC-naprav in drugih naprav (stavbe in geodetski podatki, tehnologija, surovine, materiali in proizvodi, raba vode, energije, vzdrževanje naprav in preprečevanje okoljskih nesreč),
- emisije, specifične vrednosti in naprave ter tehnike čiščenja (emisije v zrak in vode, tla in podtalnica, hrup, elektromagnetno sevanje, ravnanje z odpadki),
- oceno vplivov na okolje (npr. nov prizidek k livarni zlitin),
- prikaz skladnosti IPPC-naprav z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami,
- predlog ciljnih mejnih vrednosti emisij, ravni porab in monitoring,
- prenehanje delovanja in zaprtje IPPC-naprav,
- sistem ravnanja z okoljem,
- druga dejstva in izjavo,
- druge priloge z obrazci in načrti.

Z vlogo dokazujemo, da družba Talum uporablja tehnologijo in naprave, ki so skladne z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami. S tem so emisije v okolico čim manjše oziroma v okviru ciljnih mejnih vrednosti in ravni specifičnih porab surovin, pomožnih materialov, vode in energije. Dovoljenje bo izdala Agencija RS za okolje naslednje leto.

Sistem ravnanja z okoljem smo leta 2006 uspešno vzdrževali na ravni zahtev nove verzije standarda ISO 14001:2005, pri čemer je bila septembra izvedena kontrolna presoja sistema. Prihodnje leto bomo tako imeli že 2. recertifikacijsko presojo, saj je bila prva presoja leta 2001.

Konec letošnjega leta je bil za področje ravnanja z okoljem izdelan nadaljnji triletni Program za ravnanje z okoljem za obdobje od leta 2006 do leta 2008; večino zastavljenih aktivnosti smo realizirali že letos. Program za ravnanje z okoljem bo objavljen v eni izmed naslednjih števil Aluminija. Uspešno smo pridobili okoljevarstveno

no soglasje za razširjeni del objekta v livarskih zlitinah in okoljevarstveno dovoljenje za predelavo odpadnega aluminija. Glede na dolgoletna izvajanja meritev emisij v zrak in uspešno akreditacijo postopkov meritev emisij v zrak (DE Kontrola kakovosti) smo pridobili tudi pooblastilo Agencije RS za okolje za izvajanje monitoringa emisij v zrak. Vsi obiski različnih inšpekcijskih služb s področja okolja in varnosti so minili brez izdanih odločb oziroma brez ugotovljenih neskladnosti.

Zapišemo lahko, da je bilo letošnje leto na okoljskem področju relativno mirno in uspešno, stalne izboljšave in sledenje hitrim spremembam pa bodo omogočile, da bomo okoljsko skladni tudi v prihodnjih letih.

Vsem želim srečno in okolju prijazno leto 2007!

dr. Marko Homšak

Razdelilna transformatorska postaja Kidričevo – obnova in razširitev 110 kV stikališča brez prekinitve napajanja električne energije Talumu

(Prispevek objavljamo z dovoljenjem avtorja in urednice časopisa INFOTECH)

Kako projekt vidi izvajalec elektromontažnih del

Septembra 2003 je bila uradna otvoritev gradbišča RTP 110/10 kV Kidričevo, kjer je podjetje Esotech nastopilo v vlogi glavnega izvajalca elektromontažnih del na objektu, ki predstavlja osnovno in edino elektroenergetsko napajalno točko tovarne Talum, ki je največji porabnik električne energije v Sloveniji.

RTP se je gradila in širila vzporedno z gradnjo in razvojem Tovarne glinice in aluminija. Dokončana je bila leta 1954, kasneje pa se je skladno s povečanjem potrebe po dobavi električne energije v tovarni dograjevala. Večje dograditve stikališča segajo v sedemdeseta in osemdeseta leta, ko je tovarna zgradila nove obrate za elektrolizo aluminija. Danes je RTP Kidričevo povezan v EES Slovenije prek treh 110 kV daljnovodov v RTP 220/110 kV Cirkovce, z enim 110 kV daljnovodom pa je priključena v 110 kV stikališče HE Formin. Posebnost RTP je tudi, da Talum potrebuje električno energijo 24 ur na dan in neprekinjeno celo leto, moči pa približno 205 MW!

V zadnjem desetletju se je na svetovnem tržišču močno povečalo povpraševanje po aluminiju, zato v Talumu poteka kontinuirana proizvodnja maksimalnih količin aluminija. Obstoječa oprema v RTP 110/10 kV Kidričevo sicer omogoča prenos potrebne električne energije za proizvodnjo aluminija, vendar brez potrebne rezerve v primeru okvar VN naprav. V takem primeru bi bilo treba zmanjšati proizvodnjo aluminija, v skrajnih primerih pa jo celo zaustaviti, kar bi lahko imelo nepredstavljive posledice.

V Elektro Slovenija so skupaj s Talumom izvedli analize in študije, s katerimi so ugotovili naslednje:

- opremi, ki je vgrajena v 110 kV stikališče Kidričevo, se je življenjska doba – po kriterijih, ki veljajo za tovrstno opremo – že iztekla,
- zanesljivost obratovanja naprav bi se povečala z zamenjavo dotrajane opreme v stikališču, s tem pa bi bila zagotovljena stabilnejša oskrba Taluma z električno energijo,
- v prihodnosti je pričakovati povečan odjem električne energije, zaradi česar je treba dograditi in razširiti obstoječe 110 kV stikališče in obnoviti priključni daljnovod.

Zaradi povečanja prenosnih zmogljivosti ob sočasnem povečanju zanesljivosti dobave električne energije se je investitor Elektro Slovenija odločil za obnovo in razširitev 110 kV stikališča v RTP 110/10 kV Kidričevo ter pri tem kot glavnega izvajalca elektromontažnih del izbral Esotech.

Obstoječe 110 kV stikališče je obsegalo:

- 4 daljnovodna polja (Cirkovce I, II, III, Formin),
- 9 transformatorskih polj 110 kV,
- zvezno polje 110 kV,
- 2 merilni polji,
- sistem dvojnih zbiralk 110 kV.

Zraven je seveda sodila vsa pripadajoča primarna in sekundarna oprema.

V okviru obnove in razširitve 110 kV stikališča RTP 110/10 kV Kidričevo so bila izvedena naslednja dela:

• zamenjava in podaljšanje obstoječih 110 kV zbiralk

Obstoječe 110 kV glavne zbiralke so bile s prejšnjih 15 stikalnih polj podaljšane za 6 polj na skupno 21 stikalnih polj širine 9 m. Stari betonski portali zbiralk so bili nadomeščeni z novimi jeklenimi portali. Stari vodniki Cu 2 x 240 mm² so bili nadomeščeni z novimi AlFe 3 x 490/65 mm².

• gradnja sistema pomožnih 110 kV zbiralk

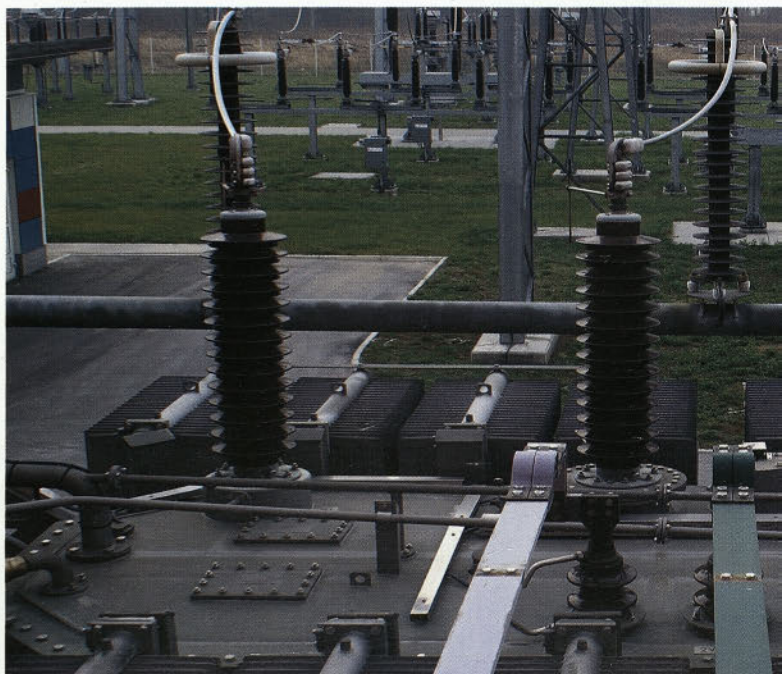
V dolžini 20 stikalnih polj so bile na južni strani postavljene nove pomožne zbiralke, na katere so bila priključena polja, ki so obrnjena v smeri daljnovodnih portalov, to pa so vsa daljnovodna polja, vsa transformatorska polja, ki napajajo elektrolizo C, ter novo obhodno polje. Pomožne zbiralke so izvedene s cevmi AlMgSi 0.5 F22 premera 100/84 mm.

• gradnja novih 110 kV polj ter prestavitve in obnova obstoječih

Transformatorska in daljnovodna polja so ostala na istih lokacijah kot pred razširitvijo, prestavili smo zvezno polje, dogradili pa obhodno ter transformatorsko in daljnovodno polje.

• zamenjava primarne, sekundarne in pomožne opreme

V vseh obstoječih poljih je bila zamenjana vsa primarna oprema, vsa sekundarna oprema (vodenje, zaščita in meritve), zamenjana je bila vsa oprema lastne porabe razen akumulatorskih baterij, na novo je nameščen dizelski električni agregat, zamenjali smo vse kable za povezavo primarnih in sekundarnih naprav ter sekundarnih naprav z napravami tovarne Talum. Za medsebojne povezave sekundarnih naprav je bila na novo položena optična infrastruktura.

- **gradnja novih relejnih hišic, rekonstrukcija obstoječe komandne zgradbe in gradnja prizidka h komandni zgradbi**

Za potrebe namestitve nove sekundarne opreme so bile zgrajene relejne hišice, kjer je nameščena oprema za vodenje, zaščito, meritve in napajanje za posamezno polje. V komandni zgradbi je nameščen postajni računalnik, del naprav za lastno rabo ter telekomunikacijska pomožna oprema.

- **ozemljilni sistem in strelovodna zaščita**

V celoti je bil obnovljen ozemljilni sistem. Novi so vodniki osnovne ozemljilne mreže ter ozemljitve v posameznih poljih, na večini portalov so nameščene strelovodne konice, zbiralke in zvezno ter obhodno polje so pred atmosferskimi prazniti vami zaščiteno s strelovodnimi vrvmi, za zaščiti pomožnih zbiralk so postavljene samostoječe strelovodne konice.

Na ta način smo dosegli:

- obnovo priključnega daljnovoda 110 kV Cirkovce I – Kidričevo,
- obnovo in povečanje prenosnih zmogljivosti glavnih 110 kV zbiralk,
- podaljšanje 110 kV zbiralk,
- zamenjavo vseh VN-aparatur v stikališču,
- postavitev pomožnih zbiralk 110 kV,
- zamenjavo sistema vodenja,

- zaščite in meritev,
- izgradnjo novega 110 kV transformatorskega polja,
- izgradnjo obhodnega polja,
- obnovo sistema lastne rabe za RTP in sistema ozemljitve ter priključitev na obstoječi sistem ozemljitev,
- obnovo in dograditev komandne zgradbe in izgradnjo relejnih hišic.

Uradna otvoritev gradbišča je bila septembra 2003, po prvotno planirani dinamiki izvedbe del je bilo predvideno končanje vseh del avgusta 2005, po revidirani dinamiki del pa je bil projekt končan oktobra 2006.

Projektna skupina je pripravila koncept rekonstrukcije, ki je upošteval vse vidike obratovanja objekta med rekonstrukcijo, s posebno pozornostjo so bila obravnavana vsa tveganja, ki nastopajo pri izvedbah tako zahtevnih objektov. Poudarek je bil na zavarovanju in zaščiti delavcev in opreme, zagotovitvi varstva pri delu, varstva pred požarom in varstva okolja.

Poleg "klasičnih" aktivnosti, ki jih je dolžan izvesti izvajalec del, tj. organiziranje in ureditev gradbišča, zagotovitev orodja in opreme, vodenje in korespondenca, izvedba del po programu, preizkusi, pregledi in prevzemi ter kontrola kvalitete, je bila poudarjena tudi zahtevna varnostna komponenta izvedbe projekta.

Pri ureditvi gradbišča in izvajanju del smo morali upoštevati določbe veljavnega Zakona o graditvi objektov RS in njegove spremembe in dopolnitve (ZGO-D) ter druge zakone, odredbe in pravilnike s tega področja:

- Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Ur. l. RS, št. 56/99, 64/01), s pripadajočimi pravilniki,
- Uredbo o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Ur. l. RS, št. 83/05),
- Zakon o varstvu okolja (Ur. l. RS, št. 41/04, 17/06, 20/06),
- Zakon o varstvu pred požarom (Ur. l. RS, št. 71/93, 87/01, 105/06),
- Zakon o urejanju prostora (Ur. l. RS, št. 110/02, 8/03),

Pravilnik o načinu označitve in organizaciji ureditve gradbišča, o vsebini in načinu vodenja dnevnika o izvajanju del in o kontroli gradbenih konstrukcij na gradbišču (Ur. l. RS, št. 66/04).

Projekt smo razdelili na XII faz. V vsaki fazi je predvidena obnova oziroma izgradnja določenega števila VN-polj, tako da stikališče kljub izklopu le-teh optimalno obratuje in s tem omogoča neprekinjeno oskrbo proizvodnih linij Taluma s potrebno količino električne energije.

Vodenje projekta je bilo zasnovano tako, da je na osnovi projektne dokumentacije PZI pred vsako od naslednjih faz projekta skupina strokovnjakov s stani investitorja celotnemu izvedbenemu timu zelo natančno z grafično simulacijo predstavila izvedbo potrebnih stikalnih manipulacij v posameznih poljih za zagotovitev breznapetostnih stanj ter planiran obseg del v tej fazi, ob tem pa opozorila na vse potencialne nevarnosti, ki pri tem nastopajo. Na osnovi navedenega smo izvajalci izdelali zelo podroben program del, terminsko določen tudi na ure natančno, ter angažirali vse potrebne vire za izvedbo planiranega. Poseben poudarek je bil namenjen varnostni komponenti, saj je preostali del stikališča nemoteno obratoval.

Usklajenost delovanja in strokovne usposobljenosti celotnega izvedbenega tima, investitorjevega in izvedbenega, se je kazala ves čas trajanja projekta, še posebej ob zamenjavi 110 kV zbiralk, ki je potekala v fazah

I–IV. Navedeno delo je moralo potekati praktično brez prekinitve delovanja stikališča, saj je bil dovoljen izklop celotnega stikališča največ za 30 minut. Po izjemno natančno planiranih in izvedenih stikalniških manipulacijah s strani Eles ter podrobni seznanitvi s planom dela vseh udeležencev izvedbe nam je v omejenem času neprestanega, strokovno zahtevnega dela ter v izjemno slabih vremenskih razmerah uspelo zamenjati 110 kV zbiralke, in to brez najmanjše motnje pri dobavi električne energije glavnemu porabniku.

Ob takšni usklajenosti in usposobljenosti vseh sodelujočih pri projektu je montaža "standardnih" VN-aparatur, kot so odklopniki, ločilniki, napetostni in tokovni transformatorji, ter mehanska in električna povezava le-teh skorajda rutinska zadeva. Seveda pa moramo biti pri izvajanju del v tem in podobnih stikaliških neprestano pozorni na kakovostno, zanesljivo in predvsem varno opravljanje del.

Za največji uspeh pa štejemo, da se je delo na varnostno in strokovno izjemno zahtevnem projektu končalo brez najmanjše nezgode, čeprav je trajalo kar tri leta!

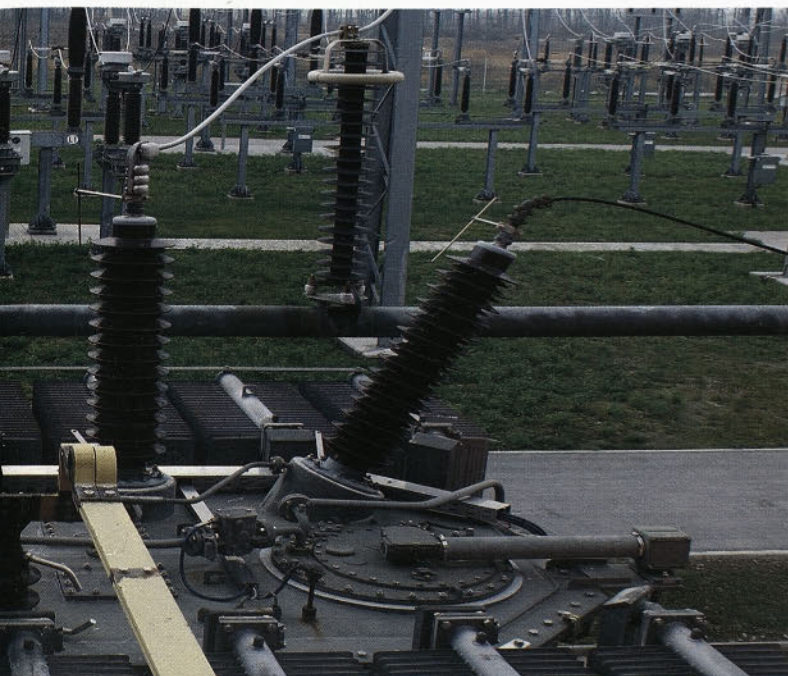
Menim, da smo z izvedbo navedenega projekta dokazali, da smo eno od najboljših slovenskih podjetij na tem področju, ki ima hotenja in sposobnosti izvajati in izvesti strokovno izjemno zahtevne in kompleksne projekte, kakršen je bil Obnova in razširitev 110 kV stikališča RTP 110/10 kV Kidričevo!

Bogdan Špegel, Esotech, d. d.

Viri:

RTP Kidričevo 110/10 kV Obnova in razširitev 110 kV stikališča PZI – IBE Ljubljana junij 2003.

R. Ferlič, M. Testen, M. Novak, M. Hrast, D. Lepšina, Zamenjava zbiralk v 110 kV stikališču v RTP 110/10 kV Kidričevo, SLOKO CIGRE, ref. B3-02, Velenje, 2005.

Pri Tubexu proizvajajo 200 milijonov tub letno

Dne 15. novembra 2006 smo se člani vrelca idej DE Rondelice v obdobju 2005/2006 podali na strokovno ekskurzijo k našemu avstrijskemu kupcu rondic, podjetju Tubex v Wolfsberg. Zjutraj smo se dobro razpoloženi zbrali pred upravno zgradbo Taluma in pot nadaljevali skozi Maribor in po Dravski dolini do Dravograda. Občudovali smo s soncem obsijane obronke Pohorja na eni strani Drave ter razgibano hribovje Kozjaka na drugi strani reke. Ves čas nas je lenobno spremljala Drava s številnimi pregradami (elektrarnami), ki krotijo njen tok. Na mejnem prehodu Vič smo bili nekoliko presenečeni, ker nas nihče ni povprašal po dokumentih ob prestopu meje (navada iz nekdane države). Vožnjo smo nadaljevali po Labotski dolini, skozi Šentpavel in Šentandraž do Wolfsberga.

Ob prihodu smo bili navdušeni nad zunanjo urejenostjo tovarne, ki je primerljiva z našo v Talumu. Tovarna je bila zgrajena pred petimi leti, kar se vidi na njeni sodobno zasnovani upravni zgradbi, na kateri se prepletata kovinska zasnova in steklo. Pred upravno stavbo je čudovito jezerce.

V avli upravne stavbe nas je sprejel direktor Schiller s sodelavci. Podrobneje je predstavil podjetje, v katerem je zaposlenih 150 delavcev in je v 100-odstotni lasti holdinga Tubex GmbH iz Nemčije. Holding zajema obrate v Rangedingenu in Wasungenu v Nemčiji, Wolfsbergu v Avstriji in Žarnovici na Slovaškem ter v Rusiji in na Kitajskem. Celotna skupina v Evropi na štirih lokacijah predela 10.500 ton rondic letno, pri čemer Talum dobavi približno 3.000 ton.

V Wolfsbergu predelajo letno 1.200 ton rondic, od tega jih Talum dobavi 90 odstotkov. Iz 1.200 ton rondic izdelajo letno 200 milijonov tub, kar jih uvršča med večje evropske tovarne tub. Izdelujejo tube različnih premerov (od 11 do 50 mm) za farmacevtsko, kozmetično, prehransko in kemično industrijo. Izdelane tube so cilindrične ali konične oblike.

Sledila je predstavitev proizvodnje od vstopa rondic v proizvodni proces do končnega avtomatskega pakiranja pobarvanih (tiskanih) tub v kartonske škatle. Seznanjeni smo bili z visokimi higienskimi standardi, ki jih morajo zagotavljati zaradi zahtev farmacevtske industrije. Predstavili so nam tudi možne napake na rondicah in posledično na tubah ter vzroke za njihov nastanek. Spoznali smo tudi sisteme kontrole, s katerimi te napake odkrivajo. Tema nas je kar precej pritegnila, saj se neposredno navezuje na naše področje dela. Ob koncu smo gostiteljem zastavili nekaj vprašanj, ki so se nanašala predvsem na medsebojno sodelovanje. Direktor je izrekel precej pohvalnih besed o servisu, ki ga nudi Talum (kakovost rondelic, kratki dobavni roki, prilagodljivost).

Sledil je težko pričakovani ogled tovarne, ki smo ga opravili v treh skupinah. V proizvodnji je delovalo vseh osem linij, ki jih uporabljajo za izdelavo tub. Ogled smo začeli v skladišču pri vходу surovin, nadaljevali pri namstitvi rondic v posebnih bobnih, nato pa prešli na tehnološko linijo izdelave tub. Začne se s protisernim iztiskanjem v tube, nadaljuje s krajšanjem tub, izdelavo navojev, žarjenjem, notranjim lakiranjem in zunanjim tiskanjem ter konča pri avtomatskem pakiranju v kartonske škatle. Povedali so nam, da so najbolj zahtevne tube, ki imajo več barvnih

odtenkov (od 5 do 7). Ogledali smo si tudi mešalnico barv in arhiv vseh natiskov. Nekatere tube so bile prave mavrične mojstrovine.

Zadnji del linij za tube (vsaka je dolga približno 25 m) je pregrajen tako, da se pakiranje izvaja v posebni protiprašni ali dezinficirani coni, da so izpolnjene zahteve farmacevtske industrije. To smo občutili tudi na lastni koži, saj smo morali pri prehodu v ta del obrata obleči posebne obleke ter si nadeti kape in vrečke za čevlje. Ob koncu smo si ogledali še kontrolo procesa, ki jo izvajajo na vzorcih tub (tlačni in drugi preizkusi).

Gostitelji so nas presenetili z manjšo pogostitvijo v bližnji restavraciji, kjer je stekel tudi prijeten pogovor. Ob koncu smo si segli v roke z besedami, da se morda čez čas ponovno snidemo.

Med vožnjo domov smo v pogovoru ugotavljali, da smo videli in spoznali veliko stvari, ki nam bodo v oporo pri nadaljnjem delu. Predvsem pa je bila uresničena želja nekaterih, ki že dalj časa delajo pri rondelicah, da so videli tudi nadaljnje postopke predelave rondic v tube.

Kot vodja vrelca idej se zahvaljujem vsem, ki ste prispevali k izvedbi te strokovne ekskurzije.

Ivan Bezjak

In še izjave nekaterih udeležencev:

Darko Kornet: "Ponudila se mi je priložnost, da se udeležim strokovne ekskurzije v Tubex. Rad potujem, zato sem se z veseljem pridružil. Moji vtisi o videnem in doživetem so enkratni. Tehnologija, ljudje, kraji ... so me zelo impresionirali."

Organizacija ekskurzije je bila zelo dobra, tako da smo se imeli zares lepo. To so enkratna doživetja, ki jih ni moč izpustiti."

Mitja Kocmut: "Mislim, da so ekskurzije, kot je bila ta, nekaj, kar da delavcu občutek, da tudi sam pripada členu verige, ki ustvarja tube v avstrijskem Wolfsbergu. Ko spoznaš tuje ljudi, procese, kulture ..., začneš tudi sam ceniti sebe in svoje delovno okolje. Primerjaš slabe in dobre stvari, iščeš razlike, a na koncu dojameš rek "Ljubo doma, kdor ga ima." Sodeloval sem že na treh strokovnih ekskurzijah, vendar zatrjujem, da je bila ta po strokovni in organizacijski plati najboljše izpeljana. Hvala vsem, ki ste nam to omogočili."

Milan Kampoš: Zadovoljen sem, da se je tudi meni kot predstavniku mlajše generacije v Talumu ponudila priložnost, da sem si ogledal končne izdelke iz rondelic, ki jih izsekujem na štancah. Zmeraj sem v sebi razglabljal, kako neki iz teh aluminijastih krogcev nastajajo tube. Odgovor na to vprašanje mi je v popolnosti ponudil obisk v Tubexu."

Člani Vrelca idej na strokovni ekskurziji

Učiti za prakso in učiti se iz dobre prakse

Po obisku Ekonomske fakultete iz Ljubljane, ki sta ga pripravila mag. Aleksandra Murks in Daniel Lačen, nam je prof. dr. Slavka Kavčič, voditeljica študentov, poslala naslednji dopis:

Dovolite, da se v imenu fakultete, v imenu študentov, ki so skupaj z menoj in asistentkami dne 28. 11. obiskali vašo tovarno, in v svojem imenu še enkrat zahvalim za izjemno dobro pripravljeno srečanje. Vsako leto se dogovorimo s kakšnim podjetjem, da ga obiščemo s študenti računovodske smeri, ki vpisujejo predmet Poslovodno računovodstvo. Podjetje je ponavadi pripravljeno pokazati proizvodni proces in na grobo razložiti, kako pripravljajo informacije za odločanje, vendar doslej še nismo naleteli na primer, da bi za študente pripravili konkreten prikaz kalkulacij in simulirali poslovne izide, če uporabijo različno tehniko kalkulacij. Študentje in pedagogi, ki smo jih spremljali, smo bili nad prikazom navdušeni, predvsem iz dveh razlogov:

- prvi je ta, da so študentje videli, da je snov, ki jo slišijo na predavanjih, koristna za prakso, in da teorijo, za katero mislijo, da je pomembna samo za izpit, lahko uporabijo tudi za delo v podjetju;
- drugi pa, da so študentje lahko oblikovanje lastne cene povezali s konkretnim proizvodnim procesom, saj smo proizvodnjo rondelic, za katere smo računali stroškovne cene, tudi videli.

Ekonomska fakulteta v Ljubljani je v letošnjem letu dobila akreditacijo EQUIS in se s tem uvrstila med 97 najboljših poslovnih šol na svetu. K

temu, da smo dobili to akreditacijo, je veliko pripomogla strateška usmeritev fakultete, v kateri je na vidnem mestu izpostavljeno sodelovanje z gospodarstvom. S to usmeritvijo želi fakulteta omogočiti študentom, da že med študijem spoznajo prakso. Da pa lahko te usmeritve realizira, morajo biti pripravljena svoja vrata odpreti tudi podjetja. Hvaležni smo vam, da ste nam vrata vašega podjetja na široko odprli in na ta način zagotoviti tisto, kar je za dobre poslovne šole nujno, to je: učiti za prakso in se učiti iz dobre prakse. Da je vaše podjetje tudi za študente Ekonomske fakultete v Ljubljani dobra praksa in da se lahko iz njegovih rešitev marsikaj naučijo, je bilo splošno mnenje študentov. Na predavanjih smo razčlenjevali vaše rešitve na področju kalkulacij in prizadevanju za obvladovanje stroškov ter skupno ugotovili, da najbrž vsa podjetja niso seznanjena z novostmi na področju računovodskih rešitev in da imamo res srečo, da ste nas hoteli sprejeti.

Verjemite, da je šel glas o tem, kako dobro ste pripravili naš obisk in kako ste gostoljubni, med študenti kot blisk. Študentje so obžalovali, da se obiska niso mogli udeležiti vsi. Z vašim podjetjem naša fakulteta zelo dobro sodeluje že nekaj let. Naši študentje so bili že večkrat pri vas, vaši zaposleni pa so prišli predavat k nam na fakulteto. Vedno smo ugotavljali, da so srečanja zlasti za študente zelo koristna. Upamo, da bomo s takim sodelovanjem lahko nadaljevali tudi v bodoče.

Z željo, da bi bila družba Talum še naprej tako uspešna, vas prijazno pozdravljam.

dr. Slavka Kavčič

Dr. Slavka Kavčič (prva z leve)

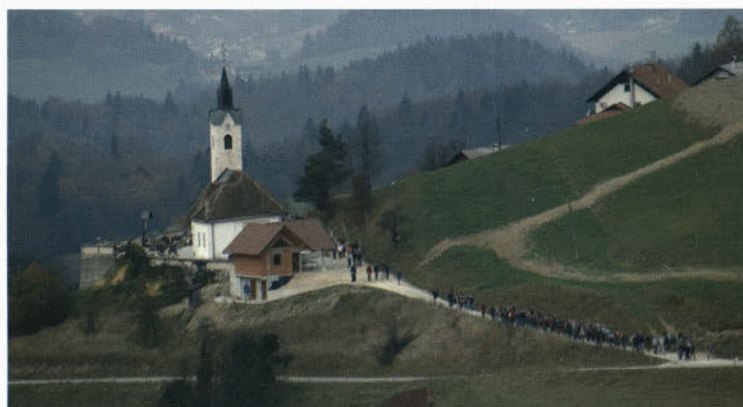
Pohod od Litije do Čateža

Na martinovo soboto navsezgodaj zjutraj se nas je devetindvajset zbralo pred Talumom z namenom, da se že tretjič organizirano udeležimo pohoda od Litije do Čateža.

V Litijo (z obveznim postankom na Trojanah) smo prispeli okrog 7.30, a je bila tako velika gneča, da smo pohod raje začeli v Šmartnem pri Litiji. Pohod, dolg 21 km, smo začeli v strnjeni koloni, nato pa je vsak izbral tempo hoje in postanke, ki so mu ustrezali. Ob poti je bilo veliko možnosti za okrepčilo z domačimi dobrotami "trde" in "tekoče" vrste, pa tudi na harmoniko se je igralo in prepevalo. Druga kontrolna točka je običajno na Libergi, kjer je vedno veli-

ka gneča, nato gre pot do Preske, kjer se je treba odločiti, katero traso bomo izbrali. S kolegi smo izbrali južno traso Levstikove poti, ki je bolj razgledna in se večji del spušča skozi Sevno, Dolnji vrh, do cerkvice na Zaplanu, od koder je do cilja na trgu v Čatežu samo še nekaj korakov. Tisti, ki se med potjo nismo veliko ustavljali, smo v Čatež prispeli okrog 13. ure, si v miru privoščili toplo malico in kozarček cvička ter spremljali program. Po 15. uri smo se razšli z obljubo, da se vidimo spet naslednje leto.

Lilijana Ditrih

Talumovci na Levstikovi poti

Moški pevski zbor Talum Kidričevo se predstavi

O zgodovini in delovanju zbora je bila izdana publikacija ob 50. obletnici njegove ustanovitve. V omenjeni brošuri je napisanega veliko o življenju in delu zbora, posebej pa so omenjeni zborovodje in najpomembnejši člani zbora, ki so skrbeli za njegovo rast, sodelovanje v družbeni skupnosti in s sebi sorodnimi druščinami.

Vsem zborovskim postavitvam je osnovni moto štiriglasno petje izbranih melodij. V zboru pojejo posamezni člani zbora, pod vodstvom zborovodje prof. Oliverja Bučka, v naslednjih glasovnih skupinah:

I. tenor: Slavko Pulko, Franc Bedrač, Edvin Avbelj in Franc Paternost;

II. tenor: Janko Kirbiš, Vinko Rep, Ludvik Gajski, Anton Dobnik ml. in Marjan Cajnko;

bariton: Boris Urbančič, Ivan Cafuta, Franc Cartl, Vili Vidovič in Janko Krapša;

bas: Anton Dobnik st., Štefan Dobnik, Stanko Soršak, Dani Jeza in Edvard Hojski.

Leto 2006 predstavlja v delovanju zbora svojevrstno prelomnico. Po 33 uspešnih letih je zborovodja Ladislav Pulko 3. januarja 2006 vodenje zbora prepustil prof. Oliverju Bučku. Mladi glasbeni pedagog je od svojega predhodnika prevzel pevski zbor v dobri kondiciji, s pričakovani in gledanjem v prihodnost. Vzpostavljajo se nove vezi med člani zbora. Spreminja se način vadbe in z njim stare navade pevcev. Ne glede na lastne poglede se vsi skupaj privajamo na nov ritem dela, pevske navade in potrebne spremembe. Sčasoma smo ugotovili, da je moto in cilj našega druženja kakovostno in ubrano petje. Res je, da novi

Pevski Zbor in TALUM: Začetki delovanja Moškega pevskega zbora Talum Kidričevo segajo v davno leto 1948. Prepevati so začeli prijatelji in entuziasti. Zborovska glasba je v primerjavi s pihalnim orkestrom dostopnejša širšemu krogu ljudi. Nenazadnje je tudi cenejša, ker ni treba kupovati dragih instrumentov. Dovolj so samo posluš, dober glas in veselje do petja. Vse se je dogajalo v taktatnem naselju Strnišče, ki je začelo rasti ob gradnji tovarne glinice in aluminija. Zelo kratko obdobje je zbor deloval kot mešani. Oktobra 1952 pa je v okviru takrat zelo popularnega Delavskega prosvetnega društva nastal Moški pevski zbor Svoboda Kidričevo. Pod tem imenom je deloval do leta 1978.

V začetku leta 1979 je zbor začel delovati pod okriljem sindikata Tovarne glinice in aluminija (TGA) Boris Kidrič Kidričevo. Za tako sodelovanje je bilo seveda veliko razlogov. Eden glavnih je bil prav gotovo ta, da je bilo veliko pevcev zaposlenih v TGA. Veliko pa je pevcem pomenila tudi denarna pomoč, ki so jo prejeli od tovarne. Leta 1992 se je zbor preimenoval v Moški pevski zbor Talum Kidričevo, od leta 1997 pa deluje kot kulturno društvo z istim imenom. Zelo veliko sodeluje na kulturnih prireditvah v tovarni in zunaj nje. Ni zanemarljivo, da pevski zbor sodeluje na skoraj vseh pogrebi naših delavcev in upokojencev.

mojster vodi zbor zelo malo časa, toda zbor ni prekinil kontinuitete dela. Prva preizkušnja, ki se je ponudila zboru, je bila sodelovanje na občinski reviji odraslih pevskega zbora na Ptuj; revijo je organiziral Javni sklad kulturnih dejavnosti občine Ptuj. Prag smo uspešno prestopili z novonaštudirano skladbo v zelo kratkem času. Za vrhunec dela v letu 2006 pa štejemo naše sodelovanje na pevski prireditvi v Pragi.

V Češkem glavnem mestu Praga je med 26. in 29. oktobrom 2006 potekal

**PO 33 USPEŠNIH LETIH JE
ZBOROVODJA LADISLAV PULKO
3. JANUARJA 2006 VODENJE
ZBORA PREPUSTIL
PROF. OLIVERJU BUČKU.**

večino svojega dela vložili prav v pripravo te skladbe.

In prišel je dan odhoda v Prago. Z avtobusom smo se odpeljali mimo Dunaja, skozi Jihlavo do Prage. Pot in namestitve v hotelu Rhea sta zapolnili

jubilejni festival "20. PRAGA CANTANT 2006". Na ta izjemni festival se je ob vzpodbudi zborovodje in članov upravnega odbora pevskega zbora prijavil tudi naš zbor. Po organizatorjevi potrditvi prijave, posredovanju našega predvidenega izbranega repertoarja in prejemu gradiva za obvezno skladbo na nastopu se je začelo trdo pripravljalo delo za nastop. Velik izziv je predstavljala izbrana obvezna skladba organizatorja, saj smo jo morali zapeti v njegovem, torej češkem, jeziku. Kot obvezno skladbo na tem festivalu je organizacijski odbor izbral Veno (Dota) B. Smetane. Zaradi tega smo

prvi dan potovanja, vendar nismo mogli zaključiti dneva brez vaje. Naše prepevanje je poslušala tudi naša vodička. Na svoj način je izražala zadovoljstvo ob poslušanju naših pesmi, posebej skladbe Veno. Imela je le eno pripombo zaradi nepravilno izgovorjene češke besede.

Večerni sprejem zborovodij in predstavnikov zborov pa pomeni stalnico v organizaciji te prireditve. Srečanje v stari mestni hiši je bilo namenjeno predstavitvi Prage, njene zgodovine, spoznavanju in druženju sodelujočih zborovodij in zborov. Za naslednji dopoldan je bil pripravljen nepo-

zaben koncert mladinskega zbora Bambini di Praga v mestni operi. Zares nepozaben pevski dogodek, ki se ga bomo udeleženci še dolgo spominjali. Komaj je ostalo še malo časa za izvedbo vaje pred popoldanskim nastopom v Narodnem domu na Vinohradyh. Veličastnost hiše, še posebej dvorane, v kateri je potekalo tekmovanje, je pustila globok vtis. Nastop smo opravili z vso vnemo. Poslušali smo še zbor, ki je nastopal za nami, in v pričakovanju rezultatov zaključili drugi dan našega bivanja v Pragi.

Sobotni dopoldan je bil namenjen spoznavanju češkega glavnega mesta. Naša prijazna vodička Jana (zelo dobro obvlada slovenščino) je pripravila načrt ogleda starega mestnega središča in drugih pomembnih kulturnih in zgodovinskih znamenitosti. Seveda smo bili omejeni s časom, saj

našega donatorja, družbe Talum, d. d. Družba nam omogoča delovanje in s ponosom nosimo njeno ime. Za vse smo ji iskreno hvaležni in si želimo takšnega sodelovanja še naprej. Veseli pa bomo vsakega povabila na katerokoli prireditev, pri čemer bomo našo hvaležnost izrazili s pesmijo.

Ob tem ne smemo pozabiti tudi na vse druge, kot so Občina Kidričevo, kolektiv Gastro in drugi, ki so na svoj način prispevali k uresničitvi našega nastopa v Pragi.

Ogromno vloženega dela v priprave za nastop v Pragi nas je dodobra izčrpalo. Žal nam ni ostalo dovolj časa, da bi kakovostno pripravili načrtovan božično-novoletni koncert. Zanj bi namreč potrebovali več uskladijev načina izvajanja posameznih skladb pod vodenjem novega zborovodje. Glede na to, da se leto končuje in da februarja 2007 praznujemo kulturni

praznik, bomo svoje delo usmerili v pripravo koncerta ob slovenskem kulturnem prazniku. Kmalu prihajajo pomembne obletnice našega zbora, zato bomo dodobra predelali naš repertoar, obnovili že poznane skladbe, jim dodali nove in poskusili vse skupaj posneti na zgoščenko.

Mogoče bi bilo delovanje v okviru mešanega pevskega zbora lažje, vendar se o takšni obliki še nismo pogovarjali. Naši člani pa vsekakor menijo, da je bolje ostati pri sedanjih obliki, saj je naš repertoar prirejen za delo moškega zbora.

nas je zgodaj popoldan čakala težko pričakovana razglasitev rezultatov tekmovanja. Zaradi velikega števila sodelujočih zborov (38 zborov) iz Evrope in Latinske Amerike se je podelitev razdelila v dve skupini. Za naš nastop smo prejeli bronasto priznanje, s čimer nismo bili nagrajeni le za naš nastop, temveč za vztrajno in zavzeto delo v času priprav. Zadovoljni z doseženim smo s pesmijo zaključili večer ter se pripravili na zgodnji povratek domov, predviden za naslednje jutro.

Seveda sodelovanja zbora na prireditvi v Pragi ne bi bilo brez

**ZA NAŠ NASTOP SMO PREJELI
BRONASTO PRIZNANJE,
S ČIMER NISMO BILI NAGRAJENI
LE ZA NAŠ NASTOP,
TEMVEČ ZA VZTRAJNO IN
ZAVZETO DELO V ČASU PRIPRAV.**

Zbor v sedanjosti sestavi starostno v povprečju krepko presega 50 let. Srčno si želimo pomladitve zbora. Na različne načine poskušamo animirati nove član. Tudi v vašem časopisu smo povabili k sodelovanju vse, ki bi želeli peti z nami. Postavili smo tudi spletno stran (www.zbor-talum.com), na kateri lahko najdete veliko zanimivega iz naše predstavitve, postavite vprašanja in se nam pridružite. Za osebni stik sem na voljo soavtor te reportaže na mobilni 051 609 819 ali zborovodja na mobilni 040 751 872. Ponovno vas vabimo, da se nam pridružite.

Še bi lahko govorili o našem delu in načrtih. Naj bo za tokrat dovolj. Z vabilom k sodelovanju mladim pevcem in še z eno zahvalo našim donatorjem za tokrat končajmo.

Kolektivu Taluma želimo vesele božične praznike in srečno, zdravo in uspešno novo leto.

Darko Ferlinc
Edvard Hojski

Otroci vedo

Preprosto je dojemati neskončnost v družbi otrok. Za njih čas ni niti relativna vrednost, živijo v sedanjosti. Gledano z njihovimi očmi, smo odrasli, milo rečeno, več kot čudni. Vedno nekam hitimo in veliko lepega spregledamo. Včasih ali pogosto tudi otroke. Zelo hitro naj bi nam postali podobni. Starša vsak dan navsezgodaj odhitita vsak na svojo stran, dedek in babica sta pogosto tudi zaposlena. Otrokom preostane vrtec. Godi se jim podobno kot odraslim, čas se vsiljuje v njihova mlada življenja. Prej ko slej se znajdejo zunaj svojega sveta. Reka življenja jih nosi naprej, poti nazaj ni. Soočajo se z veliko neželenih dogodkov, od cepljenja, nezdrave hrane, pretiranega sedenja pred televizijo in zdajnje čase celo pred računalniki.

Kako čim dlje obvarovati njihov svet, v katerem bi se počutili kot kralji?

Če nam to uspe doma, je vsak izhod v zunanji svet boleč. Včasih je življenje v družini nevarno, ozračje strupeno. Družinski vzorci se prenašajo naprej, težko se spreminjajo. Da bi dojeli razliko med varnostjo družinskega življenja, če ta obstaja, in izzivi, ki se skrivajo zunaj doma, se morajo otroci učiti. Učijo se še veliko več in postopoma zapuščajo svoje kraljestvo. Dostikrat prezgodaj, vedno prezgodaj. Otroški način razmišljanja je iskren, o tem se lahko prepričamo iz odgovorov na nekaj preprostih vprašanj.

Kaj počnejo na zmenku?

Zmenki so zato, da bi se ljudje zabavali, in to bi morali vsi izkoristiti, da se bolj spoznajo. Celotni fanti znajo povedati kaj zanimivega, če jih dovolj dolgo poslušati!

JASNA, 8 let

Na prvem zmenku si pripoveduješ zanimive zgodbe, da si potem želiš na zmenek tudi drugi!

NIKO, 8 let

Kaj bi naredil, če bi šlo na prvem zmenku vse narobe?

Jaz bi šel domov in se delal, da sem mrtev. Potem bi poklical časopis in jim rekel, naj pripravijo osmrtnico!

DARKO, 9 let

Kako se odločiš, da se je treba poročiti?

Najprej moraš najti nekoga, ki ima rad iste stvari kot ti. Če na primer ti rad gledaš nogomet, mora biti všeč to tudi njej, pa še čips in pivo ti mora prinesiti!

MARKO, 10 LET

O teh stvareh ne odločaš sam. Bog to odloči že zdavnaj prej in ti to samo sprejmeš!

IVANA, 10 let

Kaj moraš narediti, da je zakon uspešen?

Mož mora ženi ves čas govoriti, da je lepa, tudi takrat ko zgleda kot avtobus!

STANKO, 10 let

V Sloveniji je otrok vsako leto manj. Kdo lahko zapolni praznino njihovega kraljestva? Naših učiteljev je vedno manj, tisti med nami so vedno bolj tiho ob računalniških igriceh, bolj ali manj organiziranemu življenju daleč od narave in objemov v količini, ki bi si jih želeli. Učimo jih, da čim prej preidejo v naš svet, in če jim navidezno uspe, se enkrat pozneje v življenju utrujeno uprejo takšnemu življenju, celo pomoči ne marajo.

Pa tako malo potrebujejo: čas, ljubezen, pravljice in igro.

Antonija Krajnc

Fotografija meseca: Sončni zahod v Tuniziji. Foto: Bojan Grobovšek

Najboljše fotografije tega meseca

Marela. Foto: Jože Leskovar

Jesen v Muretincih. Foto: Ivo Ercegović

So ptičice zbrane, prepevat žele ...

Nagrajenke

V petek, 24. novembra 2006, je DPD Svoboda v Kidričevem priredila srečanje ljudskih pevcev in godcev. Bilo je prvo takšno srečanje. Prireditve se je začela ob 17. uri v restavraciji Pan. Prijavili so se pevci iz različnih krajev: Maribora, Hajdoš, Hajdine, Ptuja, Podlehnik, Grajene, Podgorce, Turnišča, Lenarta, Tezna, Sel, tri skupine domačink iz Kidričevega in seveda tudi gostiteljice, ljudske pevke DPD Svoboda, ki so vse prisotne pozdravile z uvodno pesmijo. Člani DPD Svoboda so za vsakega nastopajočega izdelali majhno spominsko darilo v obliki cveta in ga priložili programu.

Ljudska pesem je naša pristna, nezlagana podoba ljudi, naroda, ki želi ohraniti svojo prvobitnost. S to mislijo je vse zbrane pozdravila predsednica DPD Svoboda gospa Majda Klemenčič Vodušek, ki je povezovala program. Po pozdravnemu govoru predsednice je vse zbrane pozdravil tudi župan Jože Murko.

Sledilo je ubrano petje ljudskih pevk in pevcev ter zbora, saj se je skupno prijavilo sedemnajst skupin. Popeljali so nas v svet ljudske in narodne glasbe. V veselje nam je bilo prisluhniti ljudskim pesmim, ki so jih prepevale že naše babice.

Ljudskim pevkam DPD Svoboda iz Kidričevega so se na koncu za njihovo petje, njihov kamenček v mozaiku ohranjanja ljudskega izročila, zahvalili z zlatimi Gallusovimi značkami, ki jih podeljuje Javni sklad RS za kulturne

dejavnosti. Podelila jih je vodja Območne izpostave JSKD Ptuj Nataša Petrovič, ki je poudarila pomen ljudskega petja, čestitala pevkam za njihovo prepevanje ter pohvalila organizacijo in izvedbo večera.

Vsaka pevska skupina je po končanem nastopu prejela zahvalo za sodelovanje in nageljček. Na koncu so vodje nastopajočih obdarile naše pevke ter se zahvalile za povabilo.

Ob tej priložnosti so v društvu pripravili obiskovalcem in našim pevkam spremljajoči razstavi. Predstavila sta se **likovna sekcija društva DPD Svoboda**, ki je slikala na temo narodnega motiva, in **likovni krožek učencev OŠ Borisa Kidriča** iz Kidričevega, ki je slikal na temo majolike, **sekcija kreativnih delavnic za odrasle** pri DPD Svoboda, ki jih družijo ustvarjalnost, izziv, veselje, pa je pripravila razstavo ročnih del.

Ljudska pesem je v petkovem večeru zaživela v besedi in glasbi ob spremljavi harmonike. Ljudska pesem je preveč samosvoja, široka in pestra, da bi jo lahko utesnili pod en naslov, v en večer.

Ob koncu se je predsednica DPD Svoboda iz Kidričevega zahvalila vsem nastopajočim, občinstvo pa spomnila, da sta razstavi namenjeni njim in da kar vabita k ogledu.

Iskreno zahvalo je namenila sponzorjema prireditve Talumu in Družbi Vital iz Kidričevega.

Tina Emeršič

*Prazen dom je in dvorišče,
zaman oko te naše išče,
ni več tvojega smehljanja,
le trud in delo tvojih
pridnih rok ostaja.
Niti zbogom nisi rekel,
niti roke nam podal,
odšel si tiho, brez slovesa tja,
kjer ni trpljenja, ne gorja.*

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi sina, brata, strica in svaka Antona Vidoviča iz Stogovcev 12A se iskreno zahvaljujemo godbi, pevcem, sindikatu iz Taluma, protokolu ter delavcem DE Promet in DE Livarske zlitine. Hvala tudi govorniku Miranu Lipovcu za ganljive besede slovesa.

Zahvaljujemo se vsem, ki ste darovali cvetje in sveče ter nam izrekli ustno in pisno sožalje.

Žalujoči: mama, ata, sestra Marija in brat Srečko z družinama ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi dragega brata, strica in svaka

IVANA ŠKRILE
Njiverce, Vas 16

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in sveče in nam izrekli sožalje. Zahvaljujemo se tudi sindikatu Taluma in godbeniku za odigrano Tišino. Hvala gasilcem Taluma, ki so ga pospremili na zadnjo pot, in govornikoma za poslovilne besede.

Njegovi najbližji: sestra Katica, brata Jožef in Franc z družinama, nečaka in nečakinje

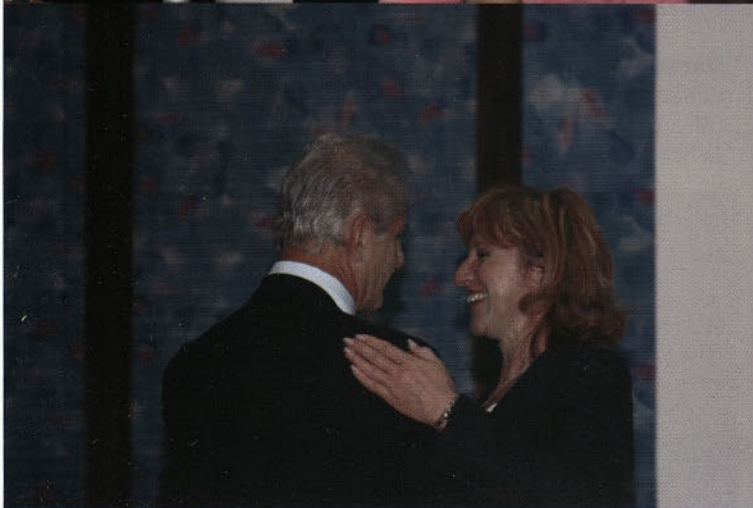
*Skromno si živel,
v življenju mnogo pretrpel.
Tam zdaj mirno spiš,
a v naših srcih še živiš.*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža, očeta, dedka in tasta Antona Serdinška iz Apač 186 iskrena hvala vsem, ki ste darovali cvetje in sveče, nam izrekli sožalje. Hvala sindikatu Taluma in g. Dasku za odigrano Tišino. Prisrčna hvala tudi sodelavcem Vargasa.

Žalujoči: žena Martina, hčerki Darja in Mojca z družino

V objemu narave

Težki oblaki ne obetajo sončnega dneva, sicer pa je že tako popoldanski čas. Privoščila si bom nekaj ugodnih uric počitka. Najprej bom sprostila telo v topli vodi z medom. Pripomogel bo tudi Vivaldi in zvoki skladbe, podarjeni zimskemu času. Sledi miren večer.

Občasno delam podobne rituale. Rituali so pomembni, usmerjajo nas v bistvo življenja in odnašajo sanjam naproti.

Zgoraj opisani ritual me je naučila Marija Topolovec. Dolgoletna sodelavka. Vsakdo od nas ima nekaj lepega na sebi. Marija ima mladosten obraz in lepo kožo. Pod to pa mehko srce, ki se nenehno bojuje za pravičnost. Zaradi tega je Marijino srce občutljivo, dragoceno.

V mesecu decembru bo Marija dokončala svoje delo v Talumovem bi-feju. Zaposlila se je 3. julija 1972 v Obratu družbene prehrane kot natačarica. Potem se je tudi poročila, v Strnišču sta si z možem ustvarila dom in družino. Njuna dva otroka, Tonči in Marjanca, sta danes uspešna mlada človeka in živita samostojno s svojima družinama.

Marija svoje delo opravlja z veliko dobre volje in znanja. Delo z ljudmi je lepo in hkrati izjemno zahtevno. Vsa leta ji je uspevalo samostojno in strokovno opraviti vse zaupane ji naloge, z njenim delom so bili zadovoljni uporabniki gostinskih storitev in vodstvo podjetja.

Marija se bo v prihodnosti, ki ji obeta več prostega časa, skupaj z možem Antonom posvečala čebelarstvu. Peljala bosta čebele na pašo v prelepe Haloze in skupaj z njimi se bosta nadihala svežega zraka med kostanjevimi, smrekovimi in bukovimi drevesi.

Mariji želimo dobro zdravje, da sproščeno zadira v naravo in da ne pozabi na nas in del življenja, ki smo ga prehodili skupaj.

Tonka Krajnc

Hvala, Rezika, in še mnogo lepih doživetij

Rezika Jokhadar se je v TGA Kidričevo zaposlila 16. marca 1982 v takratni delovni enoti Kontrola kvalitete. Najprej je opravljala enostavne laboratorijske analize na področju medfazne kontrole proizvodnje glinice. Po selitvi v današnje laboratorijske prostore DE Kontrola kakovosti in uvedbi analiz vzorcev z rentgensko difrakcijo je delala pri

prilavi vzorcev elektrolitske kopeli iz elektroliznih peči ter opravljala laboratorijske analize teh vzorcev.

Dijakom in študentom, ki pri nas skoraj vsako leto nabirajo izkušnje in prakso za kasnejšo vključitev v redno delo, je pri njihovih prvih stikih z laboratorijsko analitiko vedno rada priskočila na pomoč.

V prostem času skrbi za svojo družino in hišo. Rada potuje v tuje dežele, iz katerih prinaša spominke v svoj dom, poleg tega pa se z možem rada vračata med njegove sorodnike v Sirijo.

Ob tej priložnosti se ji zahvaljujemo za minulo delo, za naprej pa ji želimo zdravja in prijetne trenutke v krogu najdražjih.

Sodelavci DE Kontrola kakovosti

Kegljanje za pokal Skei – Talum 2006

V petek, 1. decembra 2006, je na dvosteznem kegljišču KK Drava Ptuj potekalo kegljaško posamično prvenstvo Taluma.

Kegljanja se je udeležilo več kot dvajset sodelavcev in ena sodelavka. Premik na bolje je opaziti pri dekletih, ki so se odločila za ta kar garaški šport in se prijavila na tekmovanje, vendar se je od petih prijavljenih tekme udeležila le ena. Preostale so žal zadržale neodločljive delovne ali privatne obveznosti.

Tekmovali smo po pravilih Kegljaške zveze Slovenije, in sicer dvakrat po trideset lučajev. Sodniško delo na kegljišču sta odlično opravila ga. Nada iz KK Drava Ptuj in naš sodelavec Miran Haladeja, za kar se jima iskreno zahvaljujemo.

Zahvala velja tudi Upravi Taluma za pomoč pri izvedbi tekmovanja.

Rezultati:

Marjana Turk, edina predstavnica žensk, je podrla 177 kegljev.

In še prvih deset moških:

	Podrti keglji	DE
1. Drago Arnuš	247	Izparilniki
2. Alojz Zorec	246	Silkem
3. Miran Haladeja	237	Rondelice
4. Borut Peteršič	229	Silkem
5. Mirko Štagar	218	Elektrolize HC
6. Silvo Predikaka	215	Rondelice
7. Stane Horvat	214	Gnetne zlitine
8. Zvonko Korez	213	Vargas
9. Miran Ritonja	206	Rondelice
10. Janez Kužner	203	Vzdrževanje

Miran Ritonja

SLOVARČEK: ENSILAŽA – KONZERVIRANJE ZELENE KRME S KISANJEM V SILOSU, JARIŠ – ČEŠKI PISATELJ IN DRAMATIK (MILAN, 1913), IKSION – V GRŠKI MITOLOGIJI KRALJ LAPIDOV, BOJAR – VELIKAŠ, ODLIČNIK, ČITAL – VRSTA SODOPRSTIH KOPITARJEV IZ DRUŽINE JELENOV, AKSIS, ORETO – REKA NA SICILIJI, KAZAK – DALJŠE VRHNE ŽENSKO OBLAČILO ZA ČEZ HLAČE ALI KRILO.

							SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	ZDRUŽENJE POLITIČNIH STRANK	ODPRAVA SUKANJA, ODSUKANJE	TOKOMER	OTROŠKA VIRUSNA BOLEZEN, OSEPNICE	BOSANSKI SLIKAR (PETAR, 1885-1965)	KONZER- VIRANJE ZELENE KRME, SILAŽA	RIMSKA 101
							VODJA INFOR- MATIKE V TALUM-U (ALBERT)							
							PREBIVALCI ODESE							
							PRISELJ- ENEC V LATINSKI AMERIKI							
							→							AMERIŠKA PEVAK JACKSON
							→							
TALUM 2006	ŽARKO PETAN	LADJA ALI ČOLN NA VESLA	UREDNIK ČASOPISA ALUMINIJ (IVO)	KOPITAR IZ DRUŽINE JELENOV, AKSIS	IVAN POTRČ	PIKASTA ŽIVAL						LANTAN		
						MAKEDON- SKA GLASBENA SKUPINA						IT. MOTO- CIKLIST (VALENTINO, 1979)		
KDOR ŽVEČI									RDEČE VINO					
									ČEŠKI DRAMATIK (MILAN, 1913)					
NEPRIČA- KOVANI DOGODKI, ZAPLETI											VRV, KONOP, OŽA			
SLOVENSKO GRADBENO PODJETJE											ČEBELJA TVORBA V PANJU			
JUNAK VERGILOVE ENEIDE					VELIKAŠ, ODLIČNIK						INUIT			
SREDIŠČE ELEATOV					JAPONSKI BOG Z LISIČJO GLAVO					EVA SRŠEN			DELNA ALI POPOLNA PRODAJA	NIKEJ
					ANTON VODNIK					SLOVENSKI ATLET, MET KLADIVA (VLADIMIR)				
POUDAREK, AKCENT, NAGLASEK							DEKLETA (NAREČNO)	KRALJ LAPITOV						
								ZADNJI CELJSKI GROF						
SLOVENSKI TV REALIZATOR (VODNIK)				VODJA KAD. SLUŽBE (DARJA)								RIMSKA 501		
				SKLON V UGROFIN. JEZIKIH								KUŽNA SPOLNA BOLEZEN		
INDO- NEZJSKI OTOK					PASTIR IZ OPERE SNEGU- ROČKA				MESTO V ŠVICI					TALUM
					MALI OGLAS				RAZLIČNI ČRKI					DALJŠE VRHNE ŽENSKO OBLAČILO ZA ČEZ HLAČE ALI KRILO
TALUM	ČAROVNICA V HOMERJEVI ODISEJI	JEZIK ČRNCEV BANTU	MESTO OB SLOVENSKI OBALI			JUNAK IZ KRSTA PRI SAVICI								
						REKA NA SICILIJI								
NEKDANJI JUG. KOŠARKAR (DRAGAN, 1954)										SOVJETSKI FIZIK (VLADIMIR, 1898-1974)				
										JEK, ZVOČNI ODZIV	PUSČAVA V AZIJI			
IVO ZORMAN			DAN V TEDNU						ZEVSOV ŠČIT					
			POKLON, DARILO						GLAVNO MESTO BAŠKIRIJE					
ROJSTNI KRAJ PISATELJA JANEŽA JALNA							RADON	STRIGALICA						
								OSKAR KOGOJ						
STRAH PRED ZAPRTIM PROS- TOROM														
OREL V NEMŠKIH GRBIH				BEOTIJK						BOSANSKI PISATELJ (SAMOK- OVLJA, 1889-1955)				

V Talumu imamo sile in sredstva, s katerimi lahko preprečimo nesreče in zmanjšamo njihov vpliv na okolje. Toda pozor! Še vedno je najboljša preventiva, s katero preprečimo, da bi se nesreče sploh dogajale.

